Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 12 НОЯБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 136 (7482). ★ Мах 3 кеп.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера шоаш тIанйца декхараш ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьйча «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша цхьа бутт дIабахийтабац укх юбилейни шера паччахьалкхен плани тIанйца декхараши ханал хьалха кхоачаш ца деш. Цудухьа итт бетта план дикка тIехкхоачашйир мехкдаьттахоша. Планал дукхагIа даькхар 10300 тонн «Iаьржа дошув». Шоай потребителашта поставкаш яра договорни декхараш а кхоачашдаьд цар. Оттабаьча боарамал тIех маьхалъяьккхай 384 эзар сома маьха товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта задани 25 процент тIехкхоачашъяьй, из лакхъяра чотагIа да планал совгIа даьккхача мехкдаьттах дукхагIдар.

Укх шера бурувдеттараша йисте а яьккха мехкдаьттахошка хьаеннай ийс скважина, паччахьалкхен планагIа ворхI мара йоацача. Къаьнача скважинашкара цIендаь «Iаьржа дошув» хьадаккхара тIаерзаяь дукха геолого-технологически мероприятеш чакхъяьхай цар. Из бахьан долаш а бIаьш тоннаш мехкдаьтта тIакхийттад.

НГДУ промыслашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я заданел совгIа эггара дукхагIа «Iаьржа дошув» даьккха Газиев Каит Юсупович керте латтача йиълагIча промысла коллектив. ШоллагIча моттиге я Мамцов Василий Васильевича кулгалдеча кхоалагIча промысла коллектив.

Деша дай бац

Укх юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIанйцад Грозненски «Металлист» яхача завода болхлоша. Чакхбаьннаб итт бутт. Мишта кхоачашду цар шоаш тIанйца декхараш? ХIанз итогаша хьахьокхачогIа тIанйцача декхарех меттел паччахьалкхен планах а лоархIа ца еш я из. Арахецача продукцега дIабода мах оттабаьча боарамал тIех ба. Эсала вIаштIехьбаьккхаб укхаза материалий кхом бара болх. Цудухьа паччахьалкхенна пайда бара задани а кхоачашъяц.

Ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш цхьанна бетта а кхоачашдаьдац укх шера предприяте коллективо. Цудухьа ер шу доладелча денз ший смежникашка цо дIа ца кхоачийташ йисай 468 эзар сома маьха продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта план 81,8 процент мара кхоачашъяьяц.

Производственни хьокхамаш иштта эсала долаш завода коллективо болх беш хилара керттера бахьан да производственни мощностехи балха ханахи во пайда ийбар, къахьегамен исполнительскин дисциплина телхаяр, и. кх. дI.

Къаьстта эсала болх беш ба Гагаев Жабраьили Айсханов Лечен керте латтача менгеш дечен механически цехий болхлойи Ужахов Мухьмада, Каграмян Александра кулгалдеча галантерейнии весоремонтнии цехий коллективаши.

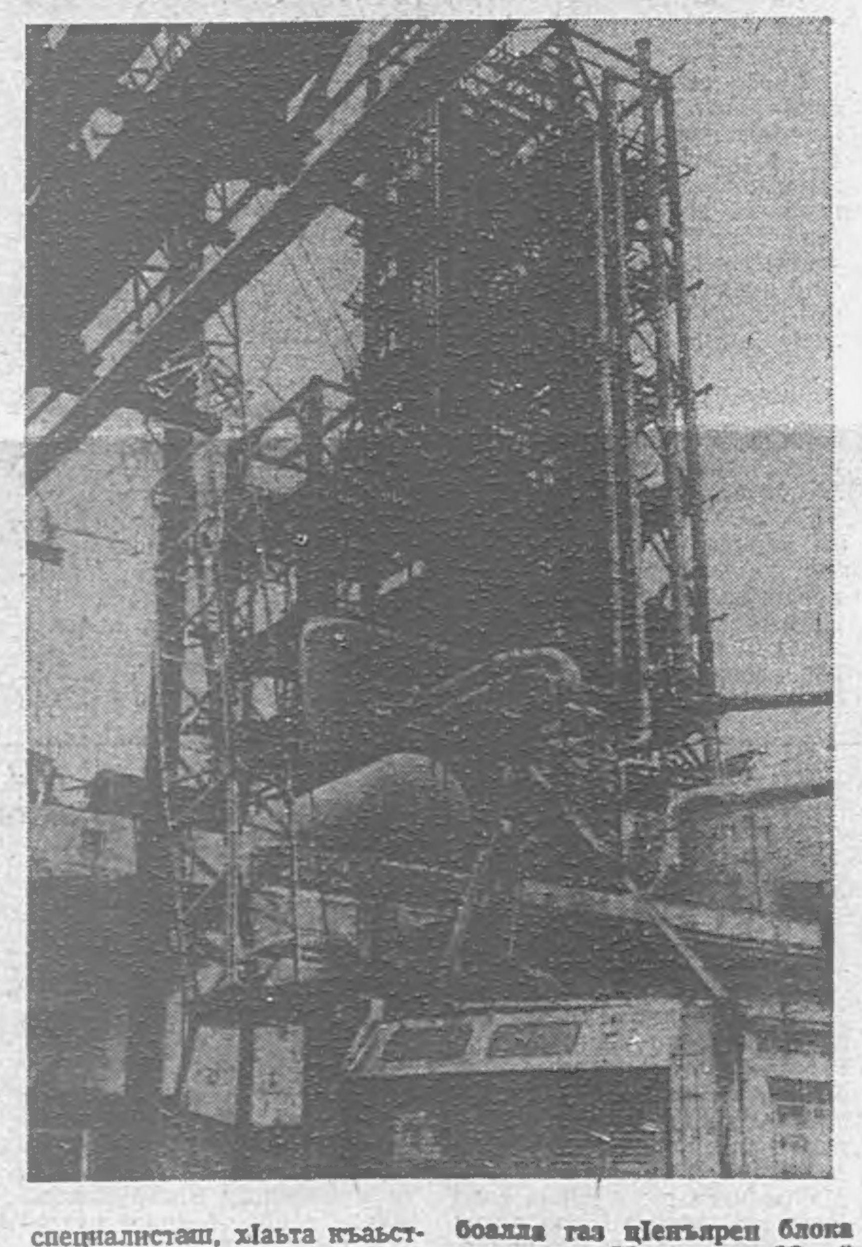

ЛОАРХIАМЕ ОБЪЕКТ ХЬАЛЪЕЧА

Хадданза дегIаухаш латтача вай мехка промышленноста дукхача доакъошта тIатIа дукхагIа эш тайп-тайпара дола бензин, дизельни доагор, кхыйола мехкдаьтта сийрда продуктащ. Цу гIулакха лаьрхIа В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе ЧИУС-а чуйоагIача СМУ-7 гIишлонхоша хьалъеш латт Г-43-107 яха установка. Цахаддаш деш латт укхаза монтажни балхаш. Установка болх бе йолалургъя хьатIадоагIача шера хьалхара квартал чакхйоаллаш.

Установка тIа дIаоттаеш йола оборудовани дукхагIча даькъе вай мехка тайп-тайпарча городашка хьаь я.

— ХIанз укх сахьате дIаоттаяьча оборудованена, аппаратурана, блокашта, узлашта ревизи еш, опрессовка, гидроиспытанеш еш, тIехнахьара хьожаш, Iан хьалашка болх бергболаш из кийчъеш ба установка беррига болхлой, — яхаш дувц завода парткома секретара Черный Юрий Александровича. — Бокхха пайда баргба тха завода а бIарччача «Грознефтеоргсинтез» объединенена а ер установка продукци арахеца йолаелча.

ХIанзза а йоакхо еш да тхо установка квалифицированни кадрашца Iалашъяра. ХIаьта геттара чIоагIа эш тхона хIанз слесараш - ремонтникаш, машинисташ, электромонтераш, КИП-а специалисташ, хIаьта къаьстта чIоагIа — ремонтни служба болхлой. Цудухьа массавар а тIахьех оаха—дувла тхо долча балха!

Р. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1). IIовхала утилизаци ярен кIур боалла газ цIенъярен блока начальник Макаренко Юрий Федосович дагавоалаш латт ший операторашца А. Долженкоца, Н. Кошокаца, И. Унаевца. 2). Г-43-107 яха установка.

А. АЙРАПЕТОВА сурташ.

Тха завода болхлоша укх шера ткъоалагIча октябре рапорт делар дерригача технико-экономически хьокхамий пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъярах. Паччахьалкхен планал совгIа завода коллективо маьхалъяьккхай бIаь эзар совгIча сома маьха продукци, хIаьта заданел совгIа арахийцай 70 эзар сома маьха товарни продукци.

Ханал хьалха

Къахьегама овсарле лакхъяра план тIехкхоачашъяьй. ЙоагIачул дукхагIа продукци маьхалъяьккхарах, кхом барах, хьаеча продукцега дIадодар лохдарах укх шера 53 эзар сом пайда баьб предприяте.

Яхье хьалхара моттиг яьккхай Майсигов Мовле кулгалдеча дробильно-сортировочни цехеи Албогачиев Мувса керте латтача жагIа боахача цехеи коллективаша.

Ю. АЛБАКОВ,
Карабулакски нерудни гIишлон материалий завода директор.

СОВЕТИЙ МЕХКА ГIОЛЛА

НИКОЛАЕВ. 11. Гаьнарча Малхбоален лаьрхIа зIамига чкъаьрий чакхдоаха базаш хьае болабеннаб «Океан» яхача Николаевски кемаш деча завода корабелаш. Цар дийнахьен буси 60 тоннага кхоачаш чкъаьрий чакхдоахаргда. Цу тайпара хи тIа гIолла лелача базай цехаш морожени продукци, консерваш, банкашкеи педашкеи сельд, треска дийхка арахецара лаьрхIа я. Цу тайпарча кемаша шоашта форда тIарча снабженций функцеш хьатIаэцаргья. Промысла районе цар доагор, мола хий, кхача хьатIакхухьаргба, нагахьа санна эшаш хуле сейнерий экипажа ремонт еча новкъостал а дергда.

ТУЛА, 11. Iуйрийна шоай цIагIарчарна оттадеча даарца йIайха, керда хьаь маьх хьалхашка хьу Тула эггара йоккхагIйолча Заречье яхача районера цIен-ноаноша. Из дара тика тIа баха безац — Iуйрийна денз цIеной подъездашта хьалхашка машинаш хул хьалхе заказ даь продукташ тIа а йолаш. Из гIулакх дара лур геттара кIезига да, цхьан маькха булках доагIачул кепиг дукхагIа, иштта расценка я дито шира, кондитерски изделей килограмма а. Цу тайпара гIулакх райпищеторга хьалха тIема инвалидашта, къахьегама ветеранашта, къоаношта мара дацар. Ишта цар цIагIара стеклотара, телха, йокъаенна маьх дIакхахьа лерхI.

БАКУ, 11. Углеводородни бийдал лохачарнен йоаккхачарнен дикка новкъостал дергда республика мехкдаьттеи гази йоаллача а перспективни а структурай кердача атласа. Из «ЮжВНИИГеофизика» Iилманхоша оттадаьд. Сборника тIа хьахьекхад Iилманхоша-мехкдаьттахоша, геологаша, геофизикаша дукхача шерашка даьча тохкамий хьокхамаш. Кепатоха кийчъеш я кхыйола, форда буххе мехкдаьттаца йIаьхий хинна ца Iеш, иштта кхыча маьхера оахкал доаллача моттигашца йIаьхий хилар хьахьокхаш йола. Каспе акваторена даьча тохкамий хьокхамаш юкъедола материал.

ЧИТА, 11. Реконструкци яьчул тIехьагIа юха а салоIаш бараш тIанйцар Малхбоален СибарегIара эггара къаьнагIча «Кука» яхача бальнеологически курорто. Хьуна цIенача фево, шоай дарбана свойствашца цIи хезача кавказскичарел хIамма эшашагIа доацача минеральни хиво, массанахьа цIи дIахазийтай цу здравница.

МУРГАБ (Горно-Бадахшански автономни область), 11. Шаймак яхача лоаман юрта кхы кинопередвижка эшаргьяц. ХIанз цига баха нах дерригача фильмашка моттигерча хьайбаш леладеча совхоза средстваех хьаяьча шоай клубе хьажа йиш йолаш ба. Юртарча культурни центре кинозалал совгIа, художественни самодеятельноста занятеш чакхъяхара лаьрхIа паргIата фусамаш, книжни фонде таджикски, эрсий, киргизски метталара литература дола библиотека я. ГIишлонхошца цхьана из культура кхуврч хьабеча, кийчбеча дакъа лаьцар юрта бахача наха а. Сийлахьбоккхача Октябра 70 шу дузача шера керда клубаш хьалийр лакхача лоамашка уллача СССР 60 шу дизара цIерагIча совхоза жа Iушта. Джиргаталь яхача поселкерча ахархошта, иштта лоаман Бадахшана кхыча юрташка, боахамашка.

УЛАН - УДЭ, 11. Якаш малхбоален саяний босенаш караерзае йолаеннай. Уж Буряте укх лоаман районе гаьнарча «Шебалинский» яхача алтайски совхозера яьхкай. Укхазарча хьайбашта 50 племенной уст тIакхийттаб.

СОКУЛУК (Киргизски ССР), 11. Киргизера СССР 50 шу дизара цIерагIча семхоза керда тепличнн цех лимонаш кхеяра дIайогIаш йолча материала хьалхара парти йохка йолаеннай. Боахаме уж ебаяра гаьний ткъовронаш йоIача хана теда саьргилгаш дIа а догIаш уж хьалкхеду. ХIаьта теплицаш шоаш — уж лакхера полиэтиленови пленкаца дIакъайла сангараш я. Тепличнн боахам хIара шера эзар гаьналг хьал а кхееш йохка йиш йолаш ба, цо иштта Тянь-Шане цIихеза цитрусаш лелаяр дегIакхувла таро лургъя.

(ТАСС).

Планал совгIа

Республика чиллабоаккхараша карарча пятилетка шин шера план 201,7 процент кхоачашъяьй. ХIанзлехьа 2190 центнер чилла бу бийдал екхай. Иззал из Нохч-ГIалгIайчене духхьашха кийчъяьй.

1986—1987 шерашка баьча балха итогегIа Нохч-ГIалгIайчен чилла бу салларащ леладераш яхье РСФСР-е хьалхарча моттиге баьннаб.

Из толам баккхийтараш ба керттерча даькъе дезала подрядагIа салларащ кхедаьраш, районнин районашта юкъерчеи чилла бу бурилгаш йокъаеш йолча подразделеней кулгалхой, специалисташ.

Республике социалистически яхье хьалхара моттиг Гудермесски района къахьегамхоша яьккхай. Шера план 227 процент кхоачашъяьй цар.

Дезала подрядагIа къахьийгарех къаьстта белгалбаккха безам ба Урус-Мартановски района «Солнечный» совхозе болх беча Жакиев Кюре дезал. 325 килограмм чилла бу бурилг дIаелар цо паччахьалкхенна. Цунах Жакиев Кюре дезала 6115 сом делар, хIаьта цу боахаме болх беча Асхабова Малийкай, Нанбиев Вахий дезалашта — 3800—4200 сом.

Паччахьалкхенна чилла бу бийдал дIаялара пятилетка план дий шера кхоачашъе дош деннад республика къахьегамхоша.

С. МУТАЛИЕВ,
чилла бу салларащ кхедара йолча Нохч-ГIалгIай управлене начальник, юртбоахама Iилмай кандидат.

Мишта кхоачашду декхараш

Массане а цхьатарра дукъ увзаш хилча

Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача производственни мебельно-дахчан хIамаш еча объединене фанеровально-заготовительни цеха профсоюзни комитета председателаца Кривцова Татьяна Петровнаца юха а къамаьл хилар са. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача юбилей сийна тIанйца социалистически декхараш кхоачаш мишта дир хара гIоне.

— Вай тIеххьара къамаьл хинначул тIехьагIа, — аьлар Татьяна Петровнас, — фанеровально-заготовительни цехе дукха хувцаденнад дикагIча оагIорахьа дезача ден сийна йола социалистически яхь вIаштIехьяьккхача денз. Цкъа-дале, къахьегамах лаьца мел долеи иштта производственни дисциплинах долеи дерригa хьокхамаш къоаста а даь, экономически чIоагIдаьд. ШозлагI-дале, дикен бухсоцаш хьахулар дукха хиларген хьежжа мара баьча балха мах бергбоацаш соцадаьд. КхозлагI-дале, производственни заданеш, нормаш тIехкхоачашъяра, гIулакх деш йола зонаш шеръяра, къахьегама овсарлеи продукце дикали лакхъяра, материалаш кхояра де дезараш белгалдаьхад.

ТIанйцача социалистически декхарашка хьежжа Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара пятилетка хьалхарча шин шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, накъаера цеха коллектив. Из хьахилар шоай таронех бизза пайда а эцаш, хьинаре къахьегача болхлоша шоаш къаьста тIанйца хинна декхараш тIеххоачашдарах.

Масала, А. Г. Семикова кулгалдеча бригадерча болхлоша тIагIертта къовсам лоаттабу тIанйца декхараш кхоачаш ца деш цхьаккха болхло шоай коллективе ца хилийтара. Бригадерча болхлоша шоайла дага а баьнна, хIаранена тIадожадаьд шиший таронашка хьежжа тIанйцача декхарий цхьайола пункташ тIеххоачашъяра уйла елга. Царех я дикагIйолча опытах бизза пайда а эцаш, къахьегама овсарле лакхъелга, смежни профессеш караерзаелга, тIехьабусарашта шефал делга, иштта кхыйола пункташ.

Иштта ший къахьегам вIаштIехьбаьккхаб А. А. Шамсадови С. А. Слепухини керте латтача заготовкаш еча бригадай коллективаша. Цига хIара болхлочо караерзаьй шишша-кхоккха смежни говзал. Мичча хана а, цхьа бахьан а нийсденна балха тIа воацаш висача шоай новкъоста метта дIа а этта, къахьега йиш йолаш ва бригадера хIара болхло, тIехьавусачунна цар Iомаю дикагIйола технологически процессаш.

Керттерча производства отходех яьшкаш хьаяра йола участок вIашагIъеллар цехе. Из инициатива эггара хьалха дIайолайир облицовщицас Цечоева Раиса Ахмедовнас. Фанеровщица болх а шаьрра бе ховш я из.

Цул тIехьаюсаш яц цун неша Весханова Анфиса а. Цу коллективе массаза а шоай планови заданеши тIанйца социалистически декхараши тIеххоачашдеш ба беррига болхлой. Цар беча балхах доккха беркат доал ерригача фанеровально-заготовительни цеха коллективана, хIана аьлча, хьалха дIакхувсаш хиннача отходех цар хьаю чIоагIа эшаш йола продукци.

Дика вIаштIехьдаьккхад социалистически яхьа итогаш елга. Уж хIара бетта ю. Профгруппе собрани йолча хана производственни планаш, коллективнии индивидуальнии декхараш мишта кхоачашду дувцаш доклад ю мастера е бригадира.

Собранешка шерра пайда эц гласностах. Яхье хьалхалаттараша шоай балха опытах дувцарал совгIа, кIоаргга анализ ю ерригача процесса, критика ю коллектива болх овсаре а беркате а дIа ца бохийтача кхоачамбоацарашта, ца деш дисарашта.

ХIанз а тIехьа кIезига моттигаш нийслац бийдали материалаши ханнахьа хьа ца кхоачаш болх сеца латташ.

ХIанз фанеровально-заготовительни цехе, объединенерча кхыча коллективашка санна къовсам лоаттабу арахецача изделей дикал, къахьегама овсарле лакхъяра. Кастта ше-шийна финансировани яра йолча системага яла езаш я тха предприяти. тIаккха бокъонца учет лелае еза экономическии технологическии факторашта, цига гучадаргда ца деш мел дисар.

Цудухьа хIанзлехьа эргабаьккха тоабе беза ерригача участкай, ерригача технологически звеньяй болх.

А. ТЕРЕЩЕНКО.

Болхлочун уйлаш

КОММУНИСТА ДЕКХАР

Дукха ха я аз Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни заводе къахьега. ДагадоххарагIа аьлча, са вахара дукхагIдола а дикагIдола а шераш укх предприяте дIададахад. Цу юкъа дукха а дегIозаленаш хиннай са вахаре, кIезига хиннадац халахетараш а. Бакъда, из дерригa а дицдеш дега бокхха кхаъ хинна ди цIаккха а дицлургдац сона. Из дар хIанзчул 32 шу хьалха со Ленински парте мутIарашка дIанйца ди...

Дукха шераш дIаихад цул тIехьагIа, керда болхлой класс хьалкхийнай. Эргадаьнна тоаденнад вахар. Тха предприяте а хиннад дукхха а дика хувцамаш: керда цехаш, керда станокаш, оборудовани, керда болхлой класс.

Са ханага кхаьчача наха каст-каста оалаш хоз сона: фу хала да хIанзарча кагийча наха, болх бе, деша, салаIа шортта таронаш йолаш ба уж, аьле. Бакъда из. ДукхагIча даькъе бIарчча хьайийчача во дац наьха балха хьалаш, шортта я мукъа ха. 60—70-ча шерашка диллача да аз дувцар. ХIаьта а тахан арча хано, перестройка дIадеххача бесса дац наьха къахьегамен бытеи хьалаш. ЙоагIIача, бесса терко яц вай хIанз а воаш долча къахьега баьхкача кагирхой. Цу хьакъехьа цхьа масал доаладергда аз. ХIанзчул шинкхо бутт хьалха технически училище яьккха Ахмадов Iийса, Морозов Александр, Веревкин Николай баьхкар тха механически цехе. Слесарий, токарий говзалаш Iомаяь бар уж училище. Духхьал цехе хьачухецар мара уж мичара ба, фу нах ба, аьнна, тхона хьабовзийтанзар саго. ХIаьта уж торжественни хьале болхлой классе хьа чу ца эцарах-м аз дувца а дувцац. Теркам боацаш дитар из дош завода ВЛКСМ комитето, партийни, профсоюзни организацеша. Кхы мел дар дIадаьккхача болх беча хана тIадувха спецбарзкъаш а деннадацар царна-м, со оарцагIваьннавецаре. Цкъарчоа лоадам боаца хIама хетадала тарлу аз дувцачох. Цхьабакъда, вай дикка уйла йича, цIенхашттара гIалат да оаха далийтар. МоллагIча зIамигача сага ше дунен чу мел вах дицлургдац эггада хьалха къахьегама наькъ тIа ше ваьнна ди, балха коллективо ше тIаэцар.

Эгаара хьалха укхаза оарцагIбовла безараш къахьегама ветеранаш, коммунисташ бар.

Iийсан Александри сай бригаде хьанйцар аз, хIаьта Веревкин Николай толашагIа волча токара, къахьегама ветерана А. Федоренкос дIанйцар. ХIамах кхета ловш, балха къайленаш дикагIа йовзара тIакхуваш бола нах санна бовз уж комсомольцаш хIанз тха цехерча наха. ХIаьта духхьал дика болхло хиларах доалаш мичад гIулакх. Ший предприяти еза, гонахьарча наьха сий де, уж лархIа, Даьхе еза Iомабе беза кагирхой — боккхагIчар дIайолаь къахьегама эстафета дIахояхьа езараш уж болга кхетадайта деза царга.

Тха бригада заводе йоккхагIчарех лоархIаш я. 32 саг чувоагIа цунна. Из боккха низ ба. ХIаьта тха балха участок а я лоархIамечарех. Подъемникашта эша оатхалаш хьаеш да тхо. 21 коммунисти аз лакхе вийца ши комсомолеци ва тха коллективе. ХIаьта коммунисташ хиларах тарра цIенен хIаране шийгара доагIар хьадехаши бой оаха болх? Бац. Нагахьа санна, хьалха дIанхача шерашка из мегаргболаш хиннабале, тахан беррригача мехка гIулакх овлангара хувцаш перестройка юкъеннаяле а, тхо долча кердачун талгIи ма ярра хоалуш яц. ХIанз а ше производства визза да волга кхета ца деш, е ца ловш бола нах нийслу тха цехе меттел бригаде а. Къайлахьорсдац аз тахан тха коллективе болаш ба балха ди йистедаьлча сагота боацараш, ший хIама хьалдаьлча дIахорчун бала боаца нах. Къаьстта халахет царна юкъе массехк КПСС членаш болаш. Бригаде меттел ерригача цехе а дика вовз токарь, коммунист Антипенко Николай Васильевич. ЙIаьхий къахьегама опыт йола говзанч ва из. Ший тамагIа долаш а ва. Цо хьаь оатхал даккха хIама доацаш хул. Цхьабакъда, ший «балха къайле» цхьаннена а дIайовзийтац. Нийса дий из? Дац. Коммуниста позици яц из.

Дика токарь - карусельщик лоархIаш ва Михайличенко Федор Абрамович. Ер ткъоалагIа шу да цо тха коллективе къахьега. Массехк смежни професси Iомаяьй. Ден-бус цехера ара ца воалаш къахьега кийча ва... ахча бахьанце. Производствах дог лазаши цун гIулакха бала болаши вац. Сом-эппаз дукхагIа хургдола балхаш лехаш ва.

Коммунист ва из а. Ленински парте члена позици йий тIаккха цо лелаер? Яц. КПСС Устав толхадаь моттиг ца хилча, шийна эхь-бехк а хийтта ше лаьцача харцахьарча наькъа тIара из ца ваьлча, цунга ала хIама дац. Бакъда, аз цIераш яьха ши саг духхьал шоашта вахаш, шоай хIама хьалдаьлча сагота боаца нах ба. Цхьанне ший «балха къайле» хьагуча ялийтац кагирхошта, вокхан ахчанца мара бала бац. ХIаьта эхь хетийта, бехк баккха тхо доларагIа хIанззалца хьа хIама а хиннадац. Даккха бахьан доацаш бригадера уж дIакъоастабе магац тхона. ХIана аьлча, цкъа-дале, дика специалисташ а ба, шозлагIа-дале, къахьегама ветеранаш а ба. Ший специфика диллача кердача хьисапе — бригадни подрядагIа къахьегам вIаштIехьбаккха йиш йоацаш да тхо. Нагахьа санна иштта децаре цу шин сагах дIакъаста хала дацар.

ХIаьта бIарчча хьанйцача тха коллектив шийна хьалхашка латта декхараш ма дарра кхетадеш къахьегаш я. Дика лоархIаьй бригада. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача юбилейга пятилетка шин шера план кхоачашъергъя аьнна тIанйца хинна социалистически декхараш ханал дикка хьалха кхоачашдир оаха. Цхьабакъда, планови заданеши социалистически декхараши кхоачашдарах далац коммунистий декхараш. Массадолча дикача хIаман тIехьа шоашкара хьокхам луш хила беза уж. ХIаьта аз лакхе дийццача бесса из гIулакх ма хетта латтац тха бригаде.

Д. УРУСОВ,
Грозерча «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода токарий бригадир, тIема, парте, къахьегама ветеран.

Партийни вахар: балха стиль

ДЕРРИГА ТЕРКАЛДЕШ

Укх тӀеххьарча массехк бетта производственни декхарех лоархӀаеш, арахеца продукци ма хулла дикагӀа хилийта гӀерташ хьайоагӀа Назрановски трикотажни фабрика коллектив.

Фабрика партбюро секретара Е. Плиевас дувц:

— КПСС ЦК январски июньски (1987 ш) Пленумий решенеша дӀадехараш кхоачаш а деш, партийни, профсоюзни организацеша, администраце хьадда мероприятеш белгалъяьхар дӀадахача шера нийсденна кхоачамбоацараш цӀендаь дӀадахара. Цу даькъе керттера бехктокхам тӀабужар коммунисташта.

Цудухьа лаьрхӀар эгтара чоалханегӀа йолча участкашта партийни бюро членаш тӀачӀоагӀбе. Дикача хьокхамашка вугача эгтара хьалхарча наькъах цаӀ ба наьха къахьегамен бытен хьалий лерттӀа терко елга. Из дика кхетаду фабрика партийни организацена керте латтачар. Воча хьале яр фабрика цехаш, участкаш. Йоачан йолча хана хийцна ладар чуухар тховнах, корий бӀалгаш дехача гӀолла мух чулаттар. Къаьстта во дар цхьоалагӀча цехера гӀулакхаш. ДогӀо халданза йошайора оборудовани, из бахьан долаш дуккхазза а болх юкъагӀбувлар цехе. Къаьстта во дар бархӀлагӀча конвейера гӀулакхаш. Ховш долчча бесса электрооборудовани тӀоадаеш хилча цунца болх бе кхераме да.

Из деррига а теркал а деш, укх шера май бетта Ӏанга кийчо яра мероприятеш белгалйоахаш лаьрххӀа план оттайир фабрике. Цунна лостам телара а тӀахьожам лоаттабара а хьадда партбюро членаш тӀачӀоагӀбир. ХӀара ши кӀира массаза доал партийни бюро отчеташ телар цар из болх дӀа мишта бода, цу даькъе нийслуча халонех лаьца.

Ткъаь цаӀ пунктах латташ яр чакхъяха езача мероприятей план. ХӀара пункт кхоачашъяра эшар дукха дар. Къаьстта тховна ремонт яра хӀаьта а. Цхьаннахьа-шиннахьа бехачара тоабарах хӀама хургдолаш бацар тхов. Эшаш яр бокъонца йола капитальни ремонт. Ший низаща уж балхаш чакхдаха лаьрхӀар фабрика коллективо. Укхаза белгалдаккха деза цхьа хӀама. Предприяте гӀулакхаш бокъалгахьа дахара ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача завода партбюро секретара Манкиева шоай коммунистий бюро а гулъяь хоам бир трикотажникашта гӀо де дезалгах. Укх шера дназза коммунистически субботникаш чакхдаьхар фабрика коллективо духхьал тховна ремонт еш. Нагахьа санна предприяте ший доалахьа ремонтни участок хилча-м субботникаш де а дезаргдацар. Цудухьа баьхкар завода ремонтно-гӀишлон участка болхлой шоай лоалахошта новкъостала. ХӀаьта царна мел эшаргӀола материалаш кийча яр, болх дӀаболабе мара ца безаш. Цхьа бутт совгӀа ха я ерригача фабрика тхов капитальни ремонт яь тоабаь.

«Электроинструмент» завода котельни я фабрикана йӀовхал лоаттаер. ХӀаьта заводера трикотажникаш болча хьалбоагӀа йӀовхала трасса хӀанзчул 10—15 шу хьалха йилла чӀоагӀа тишъенна яр. Цудухьа лаьрхӀар шинна а предприяте из трасса тоае. Балхара мукъаболча деношка салаӀа йиш йоллаше а шоай лоӀамагӀа цига къахьега ихар фабрикера болхлой.

Тахан фабрика цехашка, кийча продукци, бийдал чулаттача складашка чуваьлча хоалу цу помещенешка йӀайха хилар.

— Нагахьа санна соахка укх хана тха хӀамаш тегараш тӀера пальто Ӏоякхха ниш йоацаш болх беш хиннабале, — йоах цхьоалагӀча цеха начальника Балхаева Лидфас, — тахан из тайпа хӀама гургдац. хӀана аьлча цӀагӀа санна йӀайха я тхо долча. Белгалдаккха дезаш да Ӏанга кийчо елга тесса ца дуташ хадданза шоай теркама кӀала лоаттадеш партбюро профкоми хинналга. Нагахьа санна цар мело яьлларе соахка хиннача бесса шелал ла езар наьха...

Укх шера 14 октябре гуйран-Ӏан замалахьа болх бара яьча кийчонга хьежар фабрика партбюро. Цига хӀара коммунисто дийцар шийна тӀачӀоагӀъяь хиннача участке малагӀа балхаш чакхдаьхад, ца деш дисар малагӀа да, цунна новкъарле ер фуд.

Оттаьча планага хьежка 21 пункт яр чакхъяккха езаш хиннар. Царех 18 йизза кхоачашъяьй, юхе йиса 3 пункт дукха хӀама ца эшшаш йистеяргӀолаш я.

Цхьан дешаца аьлча, дӀаихача шерашка нийсдалийта кхоачамбоацараш теркал а деш, гуйран-Ӏан замалахьа болх бара дика кийчо яьй трикотажни фабрика къахьегамхоша.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ДЕНАЛ ДОЛА РЕВОЛЮЦИОНЕР

ОЧЕРК

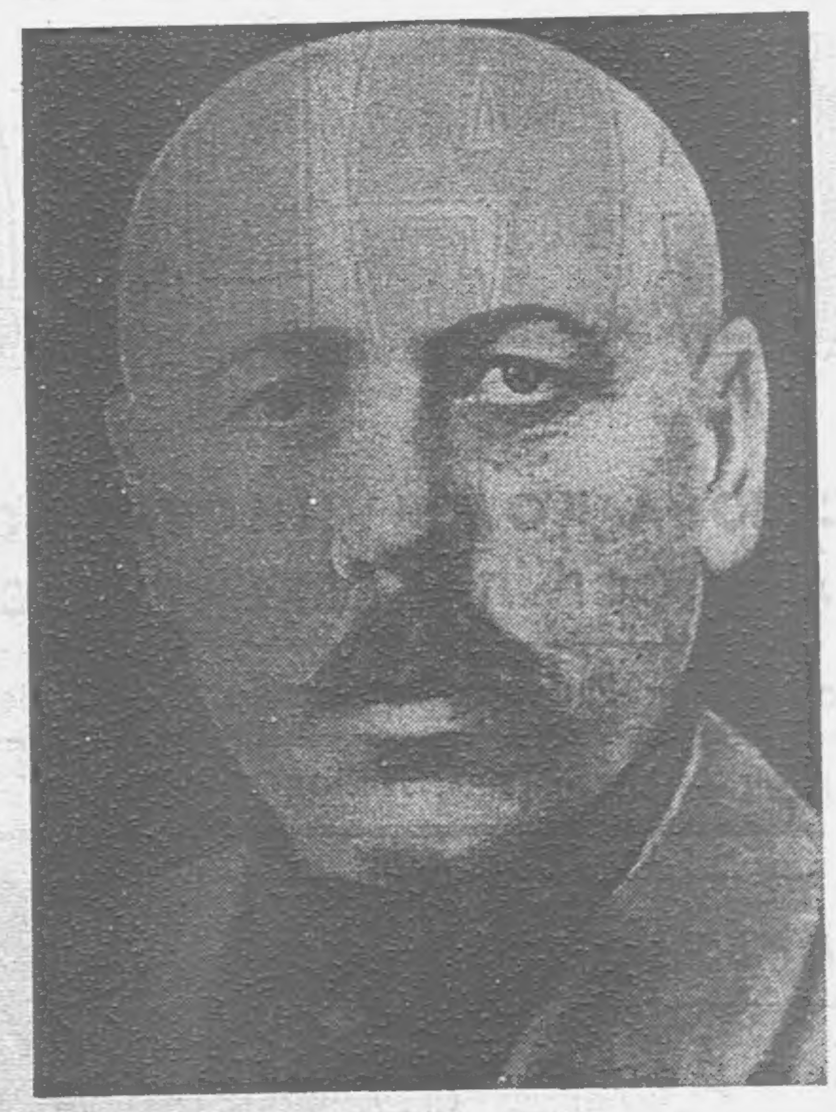

Укх деношка 100 шу дуз гӀорваьнна революционер волча къаьнарча большевика, ший са, низ, вахар ца кходеш, майра латаш Советий Ӏаьдал доаккхаш тӀом баьча Албогачиев ТӀоха Ювсапа.

Г. К. Орджоникидзен Кировен соратник а доттагӀа а хиннача, Нохч - ГӀалгӀайчен къаьнагӀча большевика Албогачиев ТӀоха Ювсапа цӀи къонахчал долча революционерий, Советий Ӏаьдал, халкъа гӀулакх бахьан долаш революционни къовсам лоаттабьрий цӀерех цаӀ я.

Вахаш ше даьнхача 67 шерах ах бӀаь шу гаргга большевикий парте гӀулакх, халкъа ираз бахьан долаш дӀаденнад ТӀоха Ювсапа. Бера ха Назрана гаьна йоацаш уллача гӀалгӀай хозача Экажкъонгий - Юрта дӀайихьай цо.

Къавеннача Албогачиев ТӀохахи цун къонгехи дика пхьараш лоархӀаш хиннаб. Ӏурра денз сарралца даь пхьоале болх беш хиннав Ювсап. Кердадар ха гӀерташ, говзала тӀакхувш хиннача кӀаьнка дукха ха ялалехьа ше маярра дӀаӀомаьй даьн боккхагӀча вежарийн говзал, цудухьа шоашта цхьацца хӀамаш яйта лоаллахарча юрташкара гӀалгӀай ихаб говзанчаш болча АлбогачиевгӀарцига. Цу ханна дӀа-хьа а эцаш, царца дувца долалора дахачох - деначох, лоамарой халача вахарах, паччахьа чиновникашеи моттигерча сатрапашеи беча низах лаьца къамаьлаш.

Цу къамаьлаша хьаькъал а луш, лакхбеш хиннаб цар сакхетам. Цкъа цхьан хьаьшо даьча къамаьло дикка хийцар кӀаьнка вахара кхел. АлбогачиевгӀар пхьоале массаза а санна, дукха нах хулар. Ший даьна новкъостал деш цига хиннав Ювсап а. Болх беш боахкашехьа а юкъедаьлар къамаьл. Вена хьаша, Алиханов ШаӀма, каьхат - мотт ховш, аьшкапхьарал а токарни гӀулакх а дика довзаш хиннавар. ЗӀамигача аьшкапхьаро беча балха безам тӀабахача цо аьннад: йоккхача городе, професси Ӏомаю хьехархой болча деша вахийта кӀаьнк, тӀаккха боккъал дика специалист хургва цунах. Тбилисе, со волча, хьавайта Ювсап. Цига аз Тбилисски ремесленни школа а яккхийта, цул тӀехьагӀа ремесленни училище дӀачулургва из...».

Албогачиев ТӀоха, юххера а халла, XIX-гӀа бӀаьшере чакхйоалаш берригача гӀалгӀай мехка цаӀ мара ца хиннача Бурочарча горски школе деша хоаваьв Ювсап. Цул тӀехьагӀа Владикавказе школе деша а ваха, 1902 шера из йистеяьккхай Ювсапа. Дукха ха ялалехьа ГуржегӀа вахав Ювсап. Ше денна хинна дош кхоачашду Алиханова. Цо ремесленни школе деша хоаву из. ХӀаьта цул тӀехьагӀа ремесленни училище вохийт, цига 1904 шера денз 1908 шерага кхаччалца дешаш хул Албогачиев. Тбилисе вахаш каст-каста водар Ювсап шийна хьехам бенна ший мехкахо Алиханов ШаӀма волча. Ший кхетам лакхбара тӀакхувш хинна 15 шу даьнна берашха кхувш воагӀа зӀамига саг долчча хӀаманна духтӀавала гӀертар. ДукхагӀча хана ах бийса яллалца дӀаьхлора цар къамаьлаш, тӀаккха Ювсап ший воккхагӀа вола новкъост волча вусар бийса яккха.

Революционни къовсам чӀоагӀа сихбенна ха яр из. 1905 шера Россе хиннача эрсий революцена тӀехьабаьлар Закавказьера болхлой а. 1905 шера городе Тбилисе хиннача Закавказски машиннаькъа вагонно - ремонтни мастерской болхлой стачке дакъа лаьцар Алиханов ШаӀмас. Революционни къовсаме дакъа лоацаш хиннаб ремесленни училища дешархой а. Царца хиннав 17 шу даьнна Албогачиев Ювсап. Классови къовсамашка чӀоагӀъелар зӀамигача сага бамал, лакхбелар сакхетам. 1908 шера денз вай мехка революционни событешца ювз цо ший кхел. Цу хана денз сатийна хиннадац Ювсапа вахар. Вешта, сатийна вахар лохаш а хиннавац из. Халкъа бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттабелгах ший ираз лоархӀаш хиннад цо. 1908 шера Коммунистически парте мугӀарашта юкъе вахав из (п. б. № 0054649).

Профессиональни болхло, аьшкапхьар а токарь а хинна дӀаволавеннача Албогачиев Ювсапа тайп - тайпарча заводашкеи мастерсешкеи къахьег, агитационно - массови болх беш а стачкашкеи забастовкашкеи дакъа лоацаш а даим болхлошта юкъе хул из. Дог цхьалха, къайлагӀа хӀама доацаш, нийсхо а езаш, эшшача моттиге оарцагӀвоалаш хиларах болхлой, шийца мел хиннарий а шийх мел кхийттарий а доггуйла шийгахьа доаккхар. Цхьабакъда, цхьан метте дукха ха яьккхача лоацаш ше хиларах болх бу моттигаш каст-каста хувца езаш хулар из. Иштта 1908 шера репрессеш чӀоагӀъяларца дувзаденна йита йийзар цун Тбилисски ремонтни мастерскеш.

Шин шера Крамоторски машинаш еча заводе къахьегаш хул Албогачиев. Укхаза из волча хана дуккхачар дакъа а лоацаш стачка хилар. Къона болхло балхара дӀаваьккха ца вуташ, набахта волла а тарлора, цудухьа ведда гӀалгӀай мехка воагӀа Ювсап. Укхаза ший да волча пхьоале шин-кхаь шера къахьег цо, юрта бахача наха юкъе боккха агитационни - просветительни болх а беш.

1912-гӀа паччахьа реакци лаьгӀъеннеи Россера революционни болам айбеннеи дола шу Керчь яхача городе доакхх Албогачиева. Керченски рельсо - прокатни заводерча керттерча цехе токаралла болх бу цо. Керчерча болхлой вахара хьалаши уйлаши ерригача Россе долчча тайпара дар. Шийна хьаштдолча гӀулакхашта юкъе нийсвенна Албогачиев Ювсап хьалхалаттача болхлой мугӀаре дӀаотт.

Лувкхера йистхулаш санна ерригача Россе дӀакхестар Лене болхлошта топаш тохарах гӀетта адамий эгӀазал. ЭгӀазала, талгӀе дӀакхаьчар болхлошка а. Революционни стачечни къовсама опыт йолаш волча Албогачиев Ювсапа хьинаре дакъа лоац Керчерча дукхача наьха выступленешка. Юха а, массехкзалгӀа, ведда кӀалхарвоал из жандармашта. Цхьабакъда, из ведда вахача городе кхы а чӀоагӀагӀа латт революционни событеш, революционни къовсам — из я пролетарски Грозный. Токаралла балха вода из Грозненски мехкдаьтта промыслашка. Цига Ювсапа хьоашал тох Андрей Афанасьевич Вожовца, Степан Степанович Бутенкоца, кхычарца. ХӀаьта революци йолаялалехьа бӀарччача шин шера боккха агитационно-массови болх бу цо заводчанашта юкъе. 1913 шера къаьнарча промыслай 15-ча участка механически мастерской болхлошта юкъе забастовка вӀашагӀъелларех цаӀ ва Албогачиев ТӀоха Ювсап. Забастовка кхетамца вӀашагӀтохаро, деха доагӀараш майрен тӀагӀерттан хьадехаро лерхӀарех цхьадараш кхоачашхилар болхлой. Цул совгӀа забастовка вӀашагӀтехараш лувцаргбоацаш кӀалхара а баьхар.

Империалистически тӀом болабеннабар. Болхлоша яь моллагӀа выступлени «даймохк» бохабе гӀертар лоархӀар. Ю. Т. Албогачиев, вежарий БутенковгӀар Степанин Николайн. Андрей Вожов юкъе а болаш хиннача болхлой комитето болхлой керда выступлени елга вӀашагӀдолл, шоай бокъонаш яхара къахьегама хьалаш тоадайтара тӀехьа. Из выступлени яьчул тӀехьагӀа репрессеш йолаелар. Лачкъа бийзар С. Бутенко, А. Вожова, бронех а ваьккха фронте вахийтар Н. Бутенко, хӀаьта Ю. Албогачиев къайлагӀа Баку вода. Бакурча сталелитейни машинашъеча заводе болх бещ волаш Ювсапа хьоашал тосс большевистски парте боккхийча деятелашца — Шаумян Степанаца, Джапаридзе Алешаца, Азизбеков Мешадеца, цар кулгалца агитационно-пропагандистски болх бу цо болхлошта юкъе, марксистски литература доаржаду. Шаумян Степана, Азизбеков Мешаде чӀоагӀа хам беш хиннаб Албогачиев Ювсапа, цудухьа цар бехктокхаме заданеш тийннай цунна.

1916 шера Албогачиев Ювсапа доккха дакъа а лоацаш йолаенна забастовка йохаьяй, цхьайола организацеш лийцай. Цу хана а лоацачара кӀалхарвала аьттув боал Албогачиева. Цигара вахачул тӀехьагӀа Украине нийслу из, гор. Екатеринославерча (хӀанз Днепропетровскерча) трубопрокатни завода цхьан цехе токаралла болх беш хул.

Цхьабакъда, 1917 шера февральски событеш йолалуча хана Нохч - ГӀалгӀайче воагӀа Албогачиев. Кирова кулгалца революционни къовсам лоаттабу цо. Ше гуча ца валийта слесаралла балха вода из, нохараш, вордаш тоаеш хул, хӀаьта къайлагӀа боккха массово - агитационни болх бу. ГӀалгӀашта юкъе меттел, хӀирашта юкъе а лоархӀаши сий деши ва Албогачиев Ювсап.

1919—1920 шш. (РКПб) подпольни Кавказски Комитетаца бувзам лоаттабеш хинна Ю. Т. Албогачиев цкъа санна дуккхаза а Пхий лоамашка гӀолла Тбилисе вода. Цигара цо хьакхухьийт ахча, герз, тӀема кхоачам, революционни литература.

Цул тӀехьагӀа шерлуш йоагӀа деникински полчищаш хӀалакйир ЦӀеча Эскаро. ДӀадоладелар маьрша вахар. Цига а событешта керте латт ТӀоха Ювсап. Ераш я царех цхьараш: 1920 шу — Ю. Т. Албогачиев — Наьсарен (гӀалгӀай) ревкома председатель. 1922 шу — РКП(б) Наьсарен (гӀалгӀай) Окружкома бехктокхаме секретарь. 1923 шу — Наьсарен (гӀалгӀай) гор. Владикавказерча Окружисполкома председатель. 1924 шу — гӀалгӀай областной суда председатель. Дицлургдоацаш къаьстта чӀоагӀа дег чу дижадар ТӀоха Ювсапа 1924 шу. Цу шера Москве гулъеннай гӀалгӀай къаьнагӀа вола большевик Ю. Т. Албогачиев делегат а волаш йола вай парте XIII-гӀа съезд.

Вай республике къаьнагӀча большевика ше мел яьккха ха Коммунистически парте идеяшта тешаме волаш яьккхай. Тахан а тӀехьа кхувш йоагӀача тӀехьенна сийрда хьокхам ба къонахчалах диза дола цун турпала вахар.

Б. ЧАХКИЕВ,
исторически Ӏилмай кандидат.

Новкъосташта И. Я. Калугина, М. Л. Федоровскена «Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни машиностроитель» яха сийлен цӀи яларах дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Машиностроени дегӀакхувлача доккхий гӀулакхаш карагӀдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи» Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни машиностроитель» яха сийлен цӀи лойла:

Калугин Иван Яковлевича — «Промавтоматика» яхача Грозненски Ӏилман-производственни объединене «Промавтоматика» ВНИПИ отдела заведующена;

Федоровский Михаил Львовича — «Промавтоматика» яхача Грозненски Ӏилман-производственни объединене «Промавтоматика» ВНИПИ отдела заведующена.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИЙ.**

г. Грозный.
1987 шера 5 ноябре.

●

Нов. П. А. Гусевна «Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни конструктор» яха сийлен цӀи яларах дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Конструкторски болх беча дика гӀулакхаш карагӀдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни конструктор» яха сийлен цӀи лойла нов. **Гусев** Петр Андреевича — «Промавтоматика» яхача Грозненски Ӏилман-производственни объединене «Нефтегазпромавтоматика» яхача лаьрххӀача проектно-конструкторски бюро отдела заведующена.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИЙ.**

г. Грозный.
1987 шера 5 ноябре.

●

Нов. А.-В. Джабраиловна «Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артист» яха сийлен цӀи яларах дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика театральни искусство дегӀакхувлача дика гӀулакхаш карагӀдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артист» яха сийлен цӀи лойла **Джабраилов** Абдул-Вагапа — Х. Нурадилова цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен драматически театра артиста.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИЙ.**

г. Грозный.
1987 шера 5 ноябре.

●

Нов. М. А. Слуцкаяйна «Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа артистка» яха сийлен цӀи яларах дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Театральни искусства даькъе дика гӀулакхаш карагӀдувларахи республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа артистка» яха сийлен цӀи лойла **Слуцкая** Майя Аркадьевнана — М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай республикански эрсий драматически театра артисткана.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИЙ.**

г. Грозный.
1987 шера 5 ноябре.

Перестройка технически арсенал

МОСКВА. Дерригача халкъа деза цӀей хьатӀаотташ мехка керттерча выставке — СССР ВДНХ хьадийллар «Машиностроени — Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизарга» яха хьажар. Машиностроителаш партеней мехкан хьалхашка XXVII партийни съезда решенешка хьежжа общественни производства керттерча сфере дӀайолаьча перестройка масштабахи темпехи лаьца отчет луш ба. Объединенеша, предприятеша, Ӏилма-тохкама институташа, конструкторски бюроша СССР ВДНХ эггара йоккхагӀйолча павильоне хьокха оттаяй КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум хинначул тӀехьагӀа хьаяь а кийчъяь а 2,5 эзар совгӀа лакха эффективни машинаш, технологически линеш, обработка еш йола центраш, автоматизаце приборашн средстваши, кердача техника образецаш, халкъа боахам кхы тӀа а технически Ӏалашбелга.

ХӀаьта хӀанз машиностроителашта хьалхашка доккхий декхараш латт. ХӀанз Ӏилман-технически прогресса карагӀдаьннарех, доалдара экономически методех биззача боараме пайда ийбе, сага фактора хьинар ма могга айде деза. Мишта кхоачашду машиностроителаша уж декхараш? ХӀаьта цу хаттарашта ма доагӀа жоп лу выставке.

СУРТА ТӀА: ЭНИМАСа Вильнюсски филиале вӀашагӀъелла координатни измерительни машина хьахьокх конструктора Шяудините Рутас (юкъе); павильона тӀера куц.

Б. КАВАШКИНА сурташ.
ТАСС фотохроника.

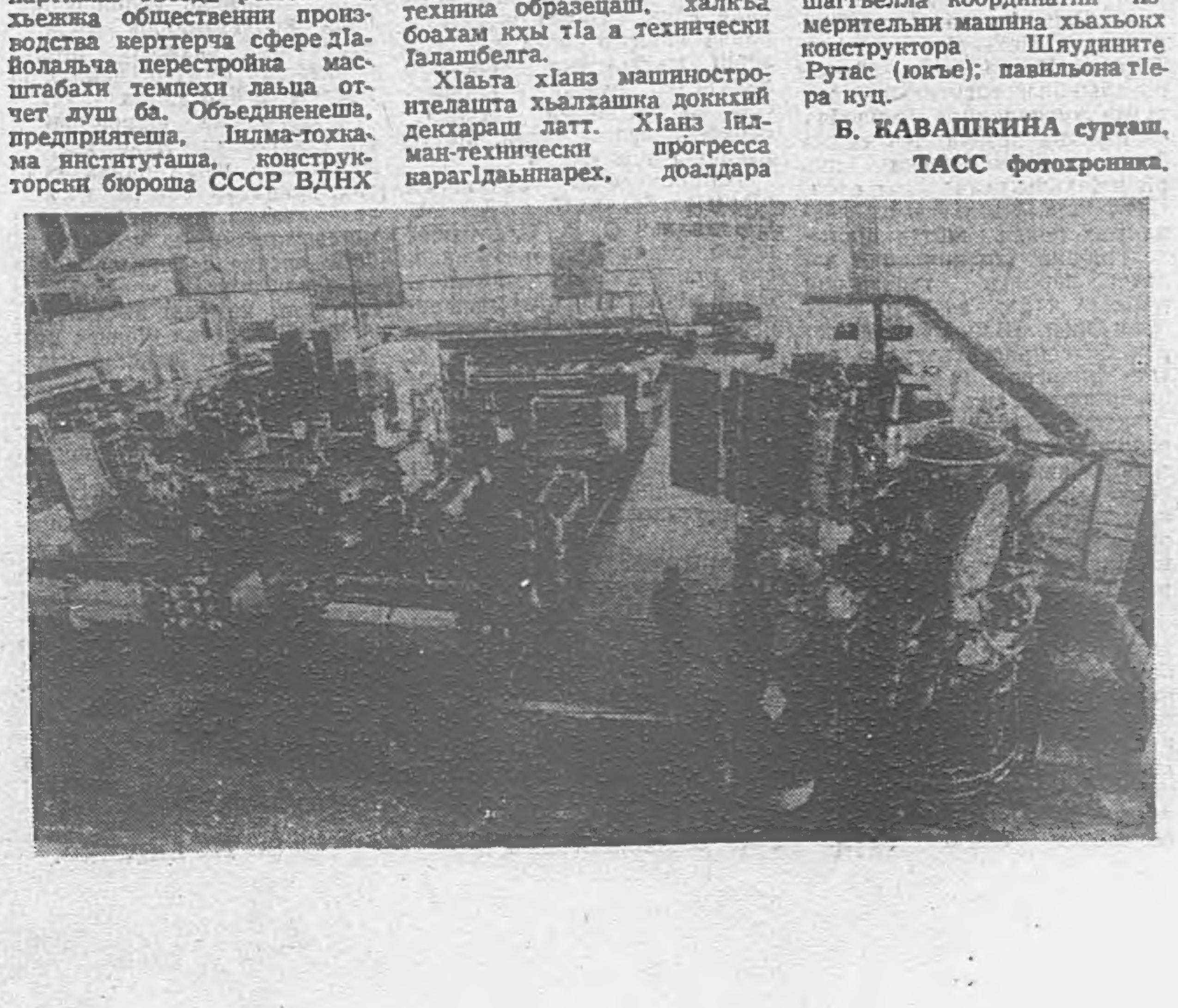

Ширдаьннача гӀулакхаща—лира къовсам

ДОТТАГӀАЛ ЧӀОАГӀДУ

Дукхача къамех бола нах ба медицински инструментий Гудермесски заводе болх беш — эрсий, нохчий, эрмалой, черсий, ногайцаш, белорусаш, корейцаш. Тайптайпарча къамех бола нах вӀашагӀкхетарах хинна а ца Ӏеш, тха завода коллектив интернациональни я пролетарски доттагӀлен законагӀа, дика а во а юкъа долаш нах цхьана бахар бахьан долаш. Къона я тха предприяти, 1960 шера эри ара хьалъе йолаьй из.

Социально - экономически дегӀаахар сихдара къовсам латтабеш чӀоагӀа аьттув боал идеологически балха эффективность лакхъяра, аьнна, белгалдаьккхад партийни документаш тӀа. Укхаза белгала моттиг дӀалоац къахьегамхошта атеистически кхетам баларо. Из ерригача формашца айхха бувзабенна а комплексни а хила беза.

Заводе вӀашагӀъеллай атеизма совет, цун план чӀоагӀъеш а цо беча балхах жоп луш а я партком. Агитбригада вӀашагӀъеллай оаха, из каст-каста хул цехашка, участкашка. Иштта заводе чакхдоах «Атеизма ди». ЧӀоагӀа кийчо ю оаха уж мероприятеш чакхъяхара, кердайоаккх атеиста уголок, арахец радиогазета, «Атеист» яха пенгазета, книжкай выставка ю, массайолча участкашка лекцеш еш, беседаш ю.

Коллективера даьлах тешаш бола нах белгалбахара хӀара шера анкетировани ю. Дукха ха йоаццаш слесарно-механически цехе из дош техкача гучадаьлар укхаза 100 саг динах тешаш волга. Цунца цхьана кӀезига бац шоаш атеисташ а лоархӀаш, дина цӀейш дездераш а.

Мел дукха дувце а, дукха мероприятеш чакхйоахе а пайдана дац динах тешараш производственни а общественни а вахара юкъе ца озе. Къахьегама а быта а хьалаш тоаде гӀерт тхо балха овсарле лакхъяра. Заводе хадданза эргайоахаш тоаду социалистически яхь вӀаштӀехьйоаккхилга, къахьегама стимулировани яра формаш. Ца зувш бисац хӀаране бу болх, дика къахьегар белгалвоаккх. ДӀадахача шера, масала, социалистически яхье котало яьккха 25 саг льготни путевкаш а енна Югославен Венгрей вахийтар оаха. Тха коллективера кхо саг хилар Венгрерча Дебрецен яхача городерча тха яр санна йолча медицински инструментий заводе. Мах боацаш путевкаш а енна, шин дийнахьа «Беной» яхача туристически базе салоӀаш хиннав 200 совгӀа саг. ДукхагӀча даькъе путевкаш тийннай бригадай, участкай коллективашта, ховш да цхьана болх беш, цхьана салоӀаш наха дагалаттар шоайла дувцалга, гонахьара бакъдар дикагӀа довзалга.

Вай вахара хьисапах къаста йиш йоаца дакъа а дина оамалаш дӀаяхара лард а я керда обрядаш вахара юкъейоалаелга. Заводе традици а хинна дӀаэттад бера регистраци елга, кагирхой болхлой мугӀарашка хьаэцалга, Советски Эскаре гӀулакх де болхараш торжественно накъабоахалга. МоллагӀа мероприяти наьха безам тӀагӀоргболаш кӀоаргагӀа чулоацам болаш дикагӀа кийчъе гӀерт тхо. Масала, кагирхой эскаре болхаш лаьрххӀа концерт кийчду, дагалоацама совгӀаташ лу, предприяте территоре тӀа хьалха дӀаегӀача корсама кӀалхара хьайица лаьтта чудола капсула лу. ЦӀей дездеча бех дай, ноаной.

ДукхагӀболча кагирхоша эскаре болча хана а хоадабац шоай заводацара бувзам. Даьхе шоаш мишта лораю, шоай вахарах дувцаш касткаста письмош ухийт. Иштта Красноярске гӀулакх деш волча Р. Кучиева, ГДР-е волча М. Колесника дукха ха йоаццаш шоай новкъосташка письмош дайтадар. Колесник Мишас язду: «Заводе балха варах айса нийса никъ лехача санна хет сона. ХӀанз, шоана гаьна волча хана, дикагӀа кхетаду аз цох се гӀалат ца валар, эскаре гӀулакх даь ваьлча юха а заводе воагӀаргва со. Шек хила дезац шун, оаха Даьхе тешаме лораергхиларах».

Тхоай предприятера эскаре бахача кагирхоша гӀулакх мишта ду хадданза дувц оаха. «Иштта гӀулакх деш ба заводчанаш» яха стенд яьй оаха царех лаьца материалаш тӀайолаш.

Материалистически кхетам балара цхьа форма я заводе чакхйоаха культурно-массови мероприятеш. Хьаэцаргъя вай, тхо долча хинна производстве хьалхалаттачар слет. Бокъонца дола городской цӀей а хинна дӀаэттар из. «Говза кулгаш» яхача выставке завода болхлоша, цар дезало хьахьекхар шоаш яь тайп-тайпара хӀамаш — чеканка, догамаш, сурташ, дахчах яь хӀамаш. Дувца эшац мел боккхача безамца заводчанаша хьаьяр торташ, пирожнеш, мерза маькхаш, «хьовзаьргаш». Шоай искусство хьахьекхар бешамаш лелаечар а. Дукха дар укхаза шоай коашка, дачашка кхедаь зизаш, баьцадараш, сом. ЦӀейна хеталаьча концерте хозар эрсий, къаман иллеш, халхараш. ЦӀей дездеча дакъа лоацаш вар 700 совгӀа саг.

ШоллагӀча дийнахьа Серженъ-Юртарча салоӀача базе хилар спортивни цӀей. Укхаза хьежар футболах, волейболах, шашкех, шахматех, теннисах дикагӀа мала ловз. эстафеташ чакхъяьхар, «Тха спортивни дезал — мама, папа, со» яха дезала конкурс хилар.

Наьха самукъадоаккхаш екаш яр эстрадни оркестр, иллеш доахар. Массане а дог айденна, дика салоӀаш чакхдаьлар из ди.

Кхетадеш да цу тайпара цӀей кийчде атта доацалга. Дукха низ, хьинар эш цу гӀулакха. Цхьабакъда, цох хулаш бола салоӀам а боккха ба. Цу тайпара дола коллективни цӀейш делга. атеистически кхетам балара эггара эффективнегӀа йола формаш я, аьнна, хет сона. хӀана аьлча укхаза дакъа лоац даьлах тешачар а ца тешачар а. Цхьана салоӀаш дикагӀа хоалу доттагӀчун бала, коллективни къахьегама хозал.

МоллагӀа мероприяти чакхйоаккхе а цӀенхаштта кийчо ю оаха. Хьаэцаргда вай коммунистически субботник. Тха коллективана цох доккха интернациональни цӀей хул. Цу дийнахьа, субботнике дакъалаца боагӀа болх бераш меттел. пенсе бола производства ветеранаш а.

Дукха нах вӀашагӀтох кхыча торжестваша, цӀейша, массови мероприятеша.

Оаха беча атеистически, интернациональни кхетам балара балхах боала пайда гуш ба. Цох доккхал ду оаха. ДагадоагӀа сона хьалха мархий бетта нах балха ара ца боалаш бусаш хинна, хьабаьхкараша а ди сайренга хьора хӀама ца дуаш. Цунга хьежжа лоха яр цар къахьегама овсарле а. Цу тайпара хӀама хӀанз тхо долча хулаш дац. Тха коллективе динах тешараш, шекбараш бац ала дахкац тхо. Уж болаш ба. Мел дукха оаха мероприятеш чакхйоахе а, саго атта хувцац берий хана денз ше Ӏомадаьр, дегаца бакъдаь тӀаийцар. Из кхета а деш, дукхагӀа теркам тӀаухийт оаха, динах тешача хӀара сагаца къаьст-къаьста болх бара. Укхаза къаьстта дукъ тӀадуж агитаторашта. Уж ба дукхагӀа наха юкъе хулараш, царна дикагӀа бовз шоашта уллув болх бераш, цар уйлаш. Эшача новкъостал де, кӀалвисар хьаллаца хьалхагӀа тӀакхоач уж.

ДагадоагӀа сона цкъа хиннар. Маьрцара нийгӀа а нийгӀа. цӀаяха къона кхалсаг. ЦӀагӀа дисар кхо бер, царех цхьанне кхо бутт мара а ца боалаш. Дезала барт тоабе эггара хьалха оарцагӀваьлар агитатор, тӀехьагӀа уж юха вӀашагӀ а кхийтар, кхалсаг ше хьалха болх баьча юха а ера. ГӀадвугаш хӀама деций из?!

Тоъам бац мероприятеш чакхъяхар, нагахьа санна къахьегама, быта хьалаш вӀаштӀехьдаьха деце, наха чубаха фусамаш еце. Из деррига лоархӀам болаш да. ДагадоххарагӀа аьлча, завода таро я 1995 шу хьатӀакхачалехьа фусамий проблема къоастае. Укх шера январь бетта денз тха предпредприяте йизза боахама расчет а йолаш болх бу. гӀишлош хьалъяра эша ахча да. Средстваш хилар пайдана дий, проект оттае организаци, гӀишлош хьалъе подрядчикаш корабоагӀаш ца хилча. Из проблема къоастаяра новкъостал эш тхона.

М. АКИМОВИЧ,
медицински инструментий Гудермесски завода парткома секретарь.

ВIАШИ ТАРА ЙОЛА КХЕЛАШ

«Коммунист Маа Масаева 30 шера кулгалдеш я сом кхебеча бригадана, парте, райкома член, районни Совета депутат я...

Балха тIа доккхий хIамаш карагIдувларах цунна еннай Къахьегама ЦIеча Байракха орден, «НГIАССР заслуженни соммий бешамаш а комсаш а лелаер» яха сий дола цIи Уж мугIараш партийни характеристика тIара да.

Шийх лаьца дувцара дукха тIера яц Маа. Бригадерча нахах, таханарча цун вахарах дувц цо дукхагIа. Укхаза дика хоалу цун ший вахар, дезала ираз, обществе из лоархIаш хилар цунна дукхаезача коллективаца айхха дувзаденна долга. «Новосельский» яхача совхозе я Масаева бригада къахьегаш.

Дукхха а халонаш Iовша йийзай МасаевгIар ноахален. Цхьабакъда, лаьттанца шоай вахар дийза, цунна тешаме болаш, майрра халонаш эшаеш хьабаьхкаб цар дай а уж шоаш а.

Революцен мух баьннача хана туркий мехка «ялсамале» я яхаш моллаша еш хинна агитацеш тIа а ца эцаш, герз бе а делла Советий Iаьдал бахьанце майра лийтаб Масаевай дай, хIаьта коллективизаци еча шерашка саботажникашта, кулакашта шоай хьинаре къахьегам, барт-цхьоагIо дукхала оттайир.

Бизза къахьегама дезал ба ала мегаргда шоаш цхьана бахача укх 30 шера Мааси цун мара Муцуси хьалкхебаьраш. 30 йоI-воI, виIий бераш да цу беркатеча дезала. Муцу, цун шерашка диллача, тIах аьнна кадай лелалуш саг ва. ХIаьта укх 30 шера механизатор волаш къахьегаш хьавоагIа. Из ший сесага кулгалдеча бригаде ва. Цхьаволчо бегвоаккхаш оалар: «Сесаго амар телача кхьчав». аьле. Вешта цу тайпара нах атта кхетаргбац цар кхоачашдеш цхьа юкъара гIулакх долга, нана-лаьттанна гIулакх дарал дезагIа дунен тIа хIама доацилга хац царна.

Къона болча хана денз дар МасаевгIар вахар сакъердаме. Цкъа хьежоргагIа топ кхувсача кружоке дIа а язъенна чуера Маа. ЦIендас раьза хинна хьаллаьцар из гIулакх. Бакъда, цаI ца аьлча Iелацар метта ира бола нах. «Даьллахьий хьажалаш, вIалла а хеза хIама дий из, маро къонача / ший сесага спортивни яхьашка дIа-юха аха бокъо лулга», — йоахар цар.

Цул тIехьагIа кхы а цецбаьхар цо юртахой — мотоцикл лехка йолаялар из. Муцу ше вар Маа из лехка Iомаяьр. Ше из Iомаеча хана наг-нагахьа борд-бордагIа вехалора цIенда, букътIехьашкара шийна ира меттаж долчар дувцаргдар шаьра ховш.

Тишденна Iадата законаш хьаллувцарий юкъ хоадаеш хIама хилар Маас эггара хьалха трактора ю бе деллача а. Цу наьха футтаройна юрта юкъе гIолла чакхъяьлар из «болата говр» а леххаш. Ший сесаг трактора тIа хьалтIахоаеш Муцус аьлар: «Хьай седкъа хьаллоаттабелахь, Маа! Наха а вай бераштa а сердал телаш хилба из!».

ХIанз, дуккха шераш даьначул тIехьагIа, цун къонача болара, бIарахьежача саг тешаргвац цхьайтта бера нана я цох аьлча. Муцус доккхал ду ший цIеннаьнах, бакъда, цох лаьца лоамарой дувцаш Iаьдал-м дац.

Цар бераш а даьи наьнеи наькъагIа дахад.

— Ший хурдаь аттагIча оттаве гIертар Маа тха бригаде балха вена воккхагIа вола воI, — яхаш дагалувц Муцус. — Бакъла вож-м эггара халагIа йолча гIертар, боккхагIбарел хьалха вала гIертар. ХIана аьлча, вахаре ший моттиг хьалаца езаш вар из. Цудухьа дика толамаш а доахар.

Эскаре гIулакх даь цIавеначул тIехьагIа юха а наьна бригаде къахьега вера Сайд-Эмин. ХIанз из коммунист ва, цо дика дешаш йистеяьккхай милице Лакхера школа, чурча гIулакхий органашка болх беш ва.

Цул тIехьагIа «наьна школа» яьккхар Сайд-Iале, Сайд-ИбраьхIима, Султана, Асмаликас, Маккас, Маликас, цхьан дешаца, аьлча, МасаевгIар берригача дезалаша.

Вахара йIаьхий опыт шоай бераштa дIателаш, царех хьаьнала къахьегамхой бе гIерташ шоай вахара дикагIа дола шераш дIаденнад МасаевгIар Маасеи Муцуси.

* * *

«Кулгалдеча балхаш тIа коммуниста Кагерманова болх бу ткъо шу да, царех тIеххьара ворхI шу — «Новосельский» яхача совхоза директор. Нах кхотабе ховш ва. Дукха низи хьинари дIалу боахам ше-шийна финансировани ярга баккхара. Партен райкома член, «Знак Почета» ордена кавалер, районни Совета депутат...» уж мугIараш а партийни характеристика тIара хьанйца да.

Революци ялалехьа гаьнна лоам чу яр Акки яха юрт. ХIанз-м йоацаш я из. ХIаьта из дIаялара бахьан дар цу хана юртара дукхагIа бола нах моллаша дувцачунга ла а дийгIа, «езача бусалба дин моттиге» — Iарбий / мехка дIабаха хилар.

Цхьабакъда, берригаш а бахабацар цига: «Даьхен фо массарел а цIенагIа да» аьлар цIаккха къело хьал ца воалийташ веннача Актемира воIо Кахьарма. Уж дешаш дув санна хьаллаьцар юхебисача аьккхаша.

Дикача вахарга дог доахаш лаьттах вахар Кахьарма а. Ше валалехьа хьалхха воIага васкет дир цо:

— Лоам чура шаьрача IокIал валалахьа са воI. Цига эрсий бах. Царна юкъе дукха доттагIий корорrба хьона, цар новкъостал дергда.

Даь васкет кхоачашдир воIо. Шоаш хала боахке а эрсий доттагIаша дика тIаийцар Хьасан, цхьана дIаэтта цIа хьалдир, дешар-йоазув Iомадир... ХIаьта керда вахар дIадоладелча из школа директоралла оттавир. Висхен Мухьиди яхаш ши воI вар кхувш воагIаш. Хьалхара вар даь леррагIа вахар,— хьехархой коллектива керте эттар из. ХIаьта шоллагIчо лаьттанца дийзар ший вахар. ВорхI шу хьалха Мухьид «Новосельский» совхоза директоралла хьожавир.

Соми баьцадаараши леладеча коллективашта тийнна дукха совгIаташ бIаргаго йиш я цун кабинете. Духхьал соахка цу боахамо заданел совгIа паччахьалкхенга дехкар 1000 тонн баьцадаараши 400 тонн соми. Къахьегама овсарле лакхъеннай, продукцега дIалодар лохденнад, цо таро хилийтай дукха пайда а беш шу чакхдаккха. КПСС ЦК январски июньски (1987 ш.) Пленумий решенеш вахаре кхоачаш а еш, массанахьа юкъейоалаьй бригадни подряд. Цо таро лургья совхоза экономика чIоагIъе, наха чубаха цIенош хьалдеча дукхагIа рузкъа юкъедахьа.

Мухьид Хасановича сона из дерригa дувцача хана, са теркам тIаоз корах арахьежача гаьна йоацишаш болх беча башенни крано. Директора дувцар бакъдеш санна дола хIама да из. Совхоза контора юххе хьалдеш латт 19 квартира хIаране чу хургйола ши цIа. Цунца цхьана социальни программа а теркал ца еш йитац совхозо.

Порядок езаш саг ва Мухьид Хасанович. Атта ца хиннача цун вахара наькъо Iомаваьв из цунга. Сийлахьбоккхача Даймехка тIема шерашка нийсденнад цун берал, хIаьта кхелетача зIамигача сага а дерригача советски халкъа а атта хиннадац тIом йистебаьнна хьалхара шераш. Кагерманова болх баьб каменщик, шофер волаш. Болх барца цхьана сайрийнарча школе деша ваьгIав. Цул тIехьагIа Черсий-Балкхарой паччахьалкхен университете заочно дийшад, инженера диплом хьанийцад.

Оалаш ма хиллара, нохаргара дIаволавенна боахама кулгалхочунга кхаччалца лакхвеннав къеча Кахьарма виIий воI.

Дукха васкеташ да ший тIехьенна Кахьарма дитараш. Царех цаI да: «Лоаца да сага вахар. Iайха даьчох доккхал ма делахь. Де дезар дукхагIа да хьона». Цу васкета тешаме волаш хьавоагIа Мухьид Хасанович.

Кахьарма керттера васкет да — эрсашца доттагIал леладелга. Цунна а тешаме ба КагермановгIар. Цар вахаре массазара закон а хинна дIаэттад из. Дукха эрсашха вежарийн йижарийн ба Мухьида Хасановича дезаца доттагIал леладеш. ДоценковгIар, ТоршиновгIар, ЦынкеловгIар... Уж-м бийца а варгвацар.

Доккхий хиннад КагермановгIар бераш. Юра, Зарема, Мухьмад. Тайп-тайпарча вузий студенташ ба уж. Царна а корабаьб дика доттагIий. Хьаша тIаэцара массаза а дийлла латтача КагермановгIар цIагIа каст-каста вIашагIбетталу уж.

* * *

ЦIаккха а дицлац сона даь-дас сайна дийцар. ДIаяха бIаьшере чакхйоалаш хиннад из. Баьдеча цхьан бус доазон тIа лаьтта эрсий чIоагIален чура тIема гарнизон тревогагIа гIоттаяь хиннай. Туркий болча оагIорахьара ца хаддаш топий таташ хиннад хьахозаш.

Сатоссаш чIоагIален тIара дIахьежача бIарга байнаб дов юха а деш, ераш болчахьа тIабоагIа нах. Уж къамаьл доацаш кавказцаш бар.

— Вежарий, гIо делаш! — яхаш цIогIарч хьахезад тIаккха. Туркий мехкара байдла хьабаьхкараш нохчий хиннаб, цхьан хана Iехабенна шоай мехкагIа баьнна: «Вай Даьхе — Росси я — цига мара оамал бац вайна», яьхад нохчашта хьалха хиннача Ювсапа.—Е гора латташ дуне даа дезаргда вай е сий долаш вIенгахьа долхаш. Iоажал корорrья вайна, — яхаш хиннав из къоано.

Дунен хьалхара тIом болча хана дикка ха яьнна хиннав Ювсап. хIаьта а фронте ваха лаьрхIад цо. ХIаьта ший воIага Абубакарага а аьлар:

— Кийчле, воI, хьо а. Вай эрсий дац, цхьабакъда. Даьхен хьалхашкара вай декхар доккха да.

Иштта тIем тIа нийсбелар дан воIи. Денали къонахчали цига гойтарах Ювсапах подпрапорщик вир, дукха ха ялале — прапорщик. Цунна делар Георгиевски жIарг, кавалерийски подразделене командир а вир.

Салтечун вахар дика дайзар шийтта шу мара даланза волча цун воIа Абубакара а. Юххьанца полковой штаба связной волаш хилар кIаьнк. Цхьа шу даьначул тIехьагIа кавалерийски разведке хьожавир. МоастагIий тыле а ухаш лоархIаме хоамаш кхухьар къонача разведчика. Цхьан бус разведчикаш моастагIчун кIийлен тIа нийсбелар. Ший эскадронаца Ювсап цига тIаккхьчар шинна оагIонгахьара дов ирденнача ханна. Цигга йохайир моастагIчун кIийле. Цу операцех денали къонахчали гойтарах шийтта шу даьннача Абубакара Георгиевски жIарг делар, хIаьта даьна шоллагIа Георги.

Цу ханарча газеташ тIа, журналаш тIа къонача турпалхочун сурташ дар. Цунна хетаяь стихотворени а яр. Ераш да цу стихотворене тIара мугIараш: «Даьхенна кхерам тIаэттача, берригаш а оарцагIбовла беза...». Дикка уйла ел оаш: «Даьхенна кхерам тIаэттача... — ЦаI мара яц вай Росси, Даьхе. Духхьал цаI!»

О. ДЖУРГАЕВ.

ЧАНЫГАРАМ ЯХАЧА УЛИЦА ТIАРА ГОВЗАНЧАШ

Кхест топпара хIамаш ю гом. Сона бIарга а гуш тамашийна хIама хул: цхьаккха форма йоаца цIе-IажагIа топпара мажарг дийнлу, цо гиба хьисап тIаэц. Из хьаяь а яьнна цунна ший тайпара хоза догам дича узбекий IаьдалагIа «Нондон» яха цIи хургья цун. Вешта аьлча, из чIаьпилгаш лоаттадара лаьрхIа гиба.

Риштански топпара изделей завода мастера Саттаров Хакима хьахьокх предприятe хьаеш йола кхыйола изделеш — кхабаш, вазаш, плова лаьрхIа ляганаш (оаркхош), тухлоатторгаш, какдаш. Уж деррига хоза хьадаь да.

Риштан — Узбекистана Ферганскн областера йоккха йоаца юрт. ЦаI—ах эзар шу да риштанцаш топпара пхьегIаш хьае болабенна. Къаьнарча легенда яхачогIа эггара хьалха пхьегаш хьаю мастерской укхаза IойиллaрТимура вайта саг ва, метр кIоарга лаьттара IажагIа топпар корабича даьд цо из. Цу хана денз цIи хеза я риштански керамика. ЧIоагIа, лакхача художественни боараме хьаяь из Малхбоален рынкашка геттара маьхе лоархIар.

Дукха ха йоацаш Риштане керамика арахецаш цхьа зIамига цех мара яцар, хIанз из миллионаш обороташ а йолаш йоккха завод я. Завода творчески йоацача процессашта механизаци яьй, хIаьта догам кулг-кара ду. Изделешта догам деш ба даьшкара денз бовзаш болаш хьабоагIача Нишанов Бабаджанеи Камилов Ибрагимеи «Калями» — иштта я цар деча ший тайпарча хозача догама цIи. Къьна говзанчаш пхьарий улица оалача Чаныгарам яхача улицагIа бах. Боккхийча наха доккхал а деш хьахьокх, цар балхаш гойтача дунен халкъашта юкъерча выставкашкара, ярмаркашкара дена дипломаши грамоташи. Риштанций дикагIйолча изделеша хозъю Москвера, Ленинградера, Ташкентера выставочни залаш.

Шрача замалахьа мастераша шоай балха къайленаш сага дIайовзийташ хиннац, — дувц Нишанов Бабаджана. — Цудухьа бIаь шу хьалха цIи хеза керамист Абдулла велча, цунца яйра сигала беса басар хьадара рецепт. ХIанз гIулакх кхыча беса да. Оаха, къоаноша тхоай говзал къоначарна дIайовзийт, цу гулакха лаьрхIа хьаьяча школе. ХIара говзанча массехк саг Iомаву. Иштта дай, даь дай гIулакх дIахьохкахьа нах болаш ба.

В. МИЖИРИЦКИИ, (АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ГДР. Республике шерагара шерага жа дукхагIа хулаш латт. 1990 шерага уж кхаь миллионага дIакхоачаде лерхI цига. Хьайбай боахама из дакъа иштта дегIакхувл бахача наха тхах яь изделеш чIоагIа хоатташ хиларах.

СУРТА ТIА: Беттенхаузенерча (округ Зуль) юртбоахама производственни кооператива жа Iулашка дика хьож Керстни Людвиг.

АДН—ТАСС сурт.

Шозлагlа дийндалар

70 шераш чакхдоалача хана польски вахара сурт майрра, критически хьагойта, мехка дIаяхача ханара а кердагIча исторе а хала проблемаш хьахьокха, гIалатийи телхалаьрийи салаш йолча хана кIоаргга анализ е гIертаро цу шерашка цкъаза дIайоаржае магийтацар, хIаьта цун копи тархе тIа оттадора, прокате а ца дохийташ.

Къаьстта аьлча, хала бар, Анджей Вайда «Мраморах ваь саг» яхача, польски вахара критически анализ еш хиннача фильмо зрителга баь никъ. Дукха къийсачул тIехьагIа, лента хIаьта а экранаш тIа кхаьчар, миллионаш болча зрителашта бIарга а дайра. Дукхача рецензеш тIа Вайдава критика йора социализмах сов кIома дувц, яхаш. Эмоцеш дIаялар, къовсама ха тIехьашкахьа яр, хIаьта Вайдас керда фильмаш хьаю, уж экранаш тIа ювл.

1980 — 1981 шерашка арадаьлар дукха фильмаш, шоай чулоацамгеи пафосагеи диллача бехкебара лостам а болаш, хIаьта дукхагIча даькъе доккхий идейно-художественни гIалаташ долаш, цхьадола дешаши проблемаши цхьан оагIорахьара ювцаш. Царех хIараяр ший толамаши кхоачамбоацараши долаш яр, хIараяр къаьстта хьажа везаш яр, из дора кинокритикаси кинематографе кулгалхошеи.

ХIанз творчески наха юкъе беркате, позитивни хувцамаш хул. Хоржамеи явленей оценкан идейни критереш ца ютача, партеи правительстван гуччахьарча а хьинареча а культурни критикас хIанзе а хоалуш толамаш доах. Творчески нахан культура дегIайоалаяра бехктокхаме йолча паччахьалкхен организацештен юкъера бувзамаш тIехьтIехьагIа айхагIеи беркате гIеи хул. Дукхача хьалда долча дешай хьакъехьа хулача дискуссешеи къовсамашеи новкъарло яц, бIаргча хьайцача польски кинон хьаштий а ганзий а цхьана йоакхо яра. ЛеррагIа къестаю хала проблемаш. ДIаяхача хана цхьаьца бахьанашца «тархе тIа ихка» фильмаш экранаш тIа дувл. Процесс дIахо йодаш я, цо иштта де лерхIар да «наха кхетам луш йола» проблемаш майррен йиззан хьагучайоахаргйола керда киноленташ хьадарга вугаргвола программа оттаяр.

Массехк хьокхам боалабергба вай.

«Надзор» — Веслав Соневске кинора дебют — ши шу совгIа ха йоаккхаш хилар премьера хиларга хьежаш. Авторо дувц боахама йоккхача аферана юкъе дакъа лоацаш хиларах яллалца чуялла суд яьча къонача кхалсагах, критически хьахьокх Польшера набахтара быти набахтен надзори. Киноклубашка премьера хинначул тIехьагIа фильм шерра йийцар. Автора критика йир, цунца цхьана фильма режиссерски гIулакхийи, актераш ловзарен бокха мах а беш. Цхьаккха озабезам бинзар из дебютанта лента хиларах.

Зрителашта ца гуш ши шу даькхар Кшиштоф Кесловске «Чаккхе йоацаш» яхача фильмо. Цу тIа дувц тIема хьал эттача хана забастовкана кулгалдеш хиларах къона болхло бехке веш хиннача судебни процессах. Кесловске анализ ю цу тIа бувцача наха — болхлочо, цун дезала, защитникаша, процесс хулача юххье веннача. бакъда, хьалха а санна дийнача наьха гIулакхашта юкъелелхача адвоката леладерий. Кесловске «Цкъа хиннар» яха шоллагIа лента а цу сахьата кхачанзар экрана тIа. Авторо хьахьокх ший турпала, иштта а йоацаш, кхыча тайпара хиннаяле а событеш тайп тайпарча кхаь вариантагIа хьайза хила йиш хилар.

Дукха ха йоацаш экранаш тIа яьнна Януш Заорске массехк шера тархе тIа илла, «Матка Крулей» яха кер тохаболийта драматически фильм. Цу тIа да кхалсага — болхлочун башха дика сурт-сибат. Цу тIа дувц цун вахарен цуп вись виIий вахарен тIом хилалехьарча шерашкара, тIемен оккупацен хана гара халкъа Iаьдала хьалхарча шерашка кхаччалца йолча ханара истори. Турпалча кхалсага къонгаша шоай вахар дувз Польски болхлой партеца, хIаьта 50 шерашка харцахьа бехке а вийя царех цаI лоац, законность толхадарах вув, шоллагIчо карьера ю, кхоалагIчун нийсхонах бола тешам бов, циник хул цох, эггара зIамагIвар лоац берий бунт ярах, цул тIехьагIа эскаре вода.

Укх тIеххьарча шин-кхаь шера зрителга кхаьчача цу тIагIолла яьча обзоро хьахьокх польски культуран хIанз бола кулгалхой уж тархеш тIа ядийта безам болаш дIаяхача заман а карарча хана а событен критически боагIа мах бара тIера бовла безам боацаш болга. 1980—1981 шерий урокаш а цул тIехьарча шерий урокаш а йицъяланза керда я, цу тIа гIолла боккхача бехктокхамера гIулакх да иштта йола тема оттаелга. Хила тарлуш да уж идейно-художественно вIашагIкхетара ха хIанз кхаьча ца хила. Бакъда, цунна гаргагIорта-м веза. Кхыбола никъ вIалла бац. Духхьал хаьлда йолча творчески факташа мара чIоагIдергдац кинематографисташа де гIерта идейни, хIама довза гIертара, художественни гIулакхаш.

Ежи ЮРЧИНСКИИ,
польски журналист.
(Интерпресс-АПН).

Вай лоалахой болча

Вежарий санна

Лоамашкара IодоагIача гIаяшена йисте улл Чермен яха йоккха юрт. Цу юрта я: колхоз, ПТУ, школаш, больница, швейни цех, кхыйола организацеш. Барттайна къахьегаш ба укхаза хIирий, гIалгIай, иштта кхыча къамех бола нах. Дукхача хана денз хьадоагIа царна юкъера доттагIал.

1961 шера Назрановски техникум яьккхачул тIехьагIа Чермена цIерагIча колхозе болх бе волавелар Тангиев Мухьмад Селекционер, зоотехник, заготовитель волаш ткъаь пхиъ шерая совгIа ха я из хьавоагIа. МоллагIа дале а, шийна тIадилла декхар дика кхоачашдеш, юрта боахам лакхбе гIерташ ва Мухьмад. 1966 — 67 шерашка Москве ВДНХ дакъа лоацаш хилар из. цунна елар бронзови медаль, кхыдола совгIаташ. Укх тIеххьарча хана а болх дика бара, сийлен грамоташ тийннай цунна.

ХIирашта юкъе дукха ба Мухьмада доттагIий: Калагов Юрий, Джанаев Николай, Дзагов Магомед, кхыбараш. Эггара дукхагIа цунна везаш ва Дряев Илья. Ткъаь пхиъ шу даьннад Ильяс колхозе болх бу, хIанз ха деш ва из «Ацамаз» яхача фабрика филиале. Цун сесаг Надежда, воI Феликс доттагIал леладеш ба Мухьмада сесагаца Лайлайца, воIаца Iалихнаца. Шоайла безаш, гIулакхаш леладеш, хьоашалгIа ухаш, безаме да цар вахар.

Ильяй воI Феликс Советски Эскаре водаш, Афганистане а хинна цIавеча, дукха гIалгIай бар хIиращца из дездеш. Безаме сакъийрдар цар. «Афганистане гIулакх деш со волча хана дукха бар са доттагIий, цхьа вежарий санна дар тхо. Са доттагIий — гIалгIай нагий нах денал долаш бар. тхона масал дар Советски Союза Турпала Аушев Руслана сурт», яхаш дувц Феликса. ХIанз Феликс Орджоникидзевски строительни училища а яьккха, прораба болх беш ва, дика хьайцай цо балха говзал. Феликсана шаьра хов гIалгIай мотт.

Дряев Шалико Ильяй воша ва. Цо а леладу гIалгIашца доттагIал. Цун йоI Фатима 1975 шера Назрановски районерча Барсуки яхача юрта вахача гIалгIачунга Тутаев Закречунга маьре яхар. Тоам беча хана, шинна дас гаргало езаш тIаийцар. ХIанз диъ бер а долаш, Закрен Фатиман безаме бах. 1975 шера хIинречунга маьре яхар гIалгIа Погорова Лида. Цун мар Цаболов Феликс Черменски культура цIен директор ва, Лида юрта Совете болх беш я. Ши бер а долаш безаме бах уж. ХIираштен гIалгIаштен юкъе цу тайпара масалаш дукха да.

Дряев Ильяй гIалгIашта юкъе дукхагIа везаш вола доттагIа Тангиев Мухьмад ва. Из хинна ца Iеш, кхы а ба цун доттагIий: Султыгов Мусса, Тангиев Яхьъя, Газдиев Мусса, Цечоев ИбраьхIам, Богатырев Осман, Зауров Арсгири, кхыбараш а.

Т. ХАШНЕВ.

Специалиста хьехамаш

ФУ ХА ДЕЗА ЦУ ЛАЗАРАХ

МоллагIа а эгIор, хала вирусни лазар да. Из хул хьайбашта а сага а. ДIа-хьа дарж церг тохарца. ЭгIор кхийттачун нервни система чIоагIа талх. Саган хьайбаштеи цул халагIен кхерамегIен лазар дац, хIана аьлча из кхийтта саг а хьайба а де дарба доацаш ла.

ЭгIор хул, Австрали ца лаьрхIача, дунен деррига мехкашка моллагIча Iалама а хаоттама а хьалашка. Вай мехка из хул степной, хьунстепной зонашка, тайп-тайпара гаьнаш ягIаш хьунаш йолча.

Лораша хан-ханна хьа лаьрххIа йола мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш, берригa советски мохк хьайийцача, из лазар кхийтта моттигаш геттара кIезига, наггахьа мара нийслац. Цхьабакъда, Нохч-ГIалгIай республике дукхагIа хул. ХIаьта а медицински, ветеринарни служба, халкъа депутатий поселкови, станични Советий болхлой, колхозийи совхозийи кулгалхой, баха нах цхьа барт болаш оарцагIбаьлча из лазар хургдоацаш цIендаь дIадаккха йиш я.

Дунен тIа эгIорах хIара шера 1,5 эзар саг ла. ДIададахача шера РСФСР-е сага из лазар кхийтта иттех моттиг хиннай. ХIаьта хьайбаш хьайийцача, мехка гIолла 6 эзаргара 14 эзарга дIакхоачаш цамогаш хул эгIор кхийте царех РСФСР-е гIолла 47 процент.

Вай республике из лазар хьайбашта дукхагIа хул Наурски, Шелковской, Назрановски, Сунженски, Ачхой-Мартановски районий боахамашкен юрташкеи.

Иштта из нийсденнад, хьайба эгIорах цамогаш хинналга хьахьокхаш йола белгалонаш, къаьстта а шоай доалахьа хьайбаш леладераштa, ца хар бахьан долаш. ТIеххьара лазар кIоаргделча мара бехац е ветеринарни а е медицински а служба болхлой. ХIаьта эгIор дола хьайба ший ханнахьа белгал ца даьккхача. лазар сагага дIадала а тарло.

Наггахьа мара деце а, хIана нийслу цу лазарах хьайба а саг а цамогаш хулаш, къаьстта а юрташка, аьнна, хаттар отт. Бахьанаш массехк да, хIаралдар цамогаш хила тарлуш волчохи цун гонахьа болчарехи тийша а хул. Масала, массехк шу хьалха Шелковской районе жIале кIазилгаца ловзаш воаллача кIаьнка Леняй кулга пIелгах церг техай кIаьзо. КIазилг де а дийна дIакхессад. Цунца цхьана медицински болхлошка хоам баь хинна-м бац. ЭгIор хиларах къаьгга белгалонаш а йолаш, кхо бутт баьлча кIаьнк веннав.

Хиннар дагалувцаш, хIаьта из болх хилча медицински болхлошка хоам хIана баьбац, аьнна даьча хаттара жоп луш Леняй дас аьлар: «ЭгIор дола жIали багах чоп а ухаш бирса, наха тIакхувсалуш хул. ХIаьта тха кIазилга цу белгалонех гуш хIама дацар».

Шелковской районе Сары-Су яхача юрта ваьхача Асхьаба боажабеча Iаттах цогал летад. Iатта цо чов яллехьа Асхаба лаьца а лаьца цIаденад из. Цхьабакъда, цIадоаладаьчул тIехьагIа, Асхьаб кулга пIелгах церг техай цогало. Асхьаб веннав. ХIаьта цогал дер мара е ветеринарни, е медицински болхлошка хоам ца беш Iийнаб Асхьаба гаргара нах.

Ши шу хьалха Веденски района Дышни-Ведено яхача юрта Калмыцки АССР-ера цIаена хиннай дукхкача берий нана. ЦIайоагIаше а эгIор хиларах къаьгга йола белгалонаш а йолаш еннай из. Нана йоацаш дисад бераш. ТIехьагIа гучадаьннад. же тIарча шоай жIале цунна церг теха хиннелга. Иштта цу хьале кхоачабу цхьабола нах цу лазарах хIама ца ховш хиларо.

ХIаьта масала, жIали цамогаш долга хьахьокхаш йола белгалонаш лазар кIоаргделча мара гуш хилац. Цудухьа, хьагуш ераш я керттера белгалонаш: цхьаккха бахьан а доацаш жIале оамал хувцалу, даьга сов хьесталуш е цунга ла ца дувгIаш, бирса долаш, баьдеча лежкъаш, бахьан доацаше а леташ (хIаьта летача хана цун оаз гIожа хул). цхьаккха юача хIамах мотт ца тохаш, цкъаза кхертIой даа кийча долаш а, духьалнийсвенначоа, ца Iехаш, тIакхувсалуш хул. Царех белгало гучаяьлча цу сахьате ветеринарни, медицински служба болхлошка хоам бе беза. Тахка деза цунна эгIор хиннад е дац.

Лазар кIоаргделча хьайбана паралич кхет, цIог, баге кIалхара мочхал Iооллалу, шодаш Iоух. Пхиъ-бархI ди даьлча хьоа ца луш юс маьженаш. Хьайба ла.

Цул совгIа кхы а цаI — лазар шорттига дIадодаш — белгало я эгIора. Иштта из чакхдоалаш, масала, жIали сатем болаш хул, хIаьта цу лазара кхыйола белгалонаш а къаьгга хьагуш хилац. Цу хьале паралич дукха хьалхагIа кхет.

Цу хьисапе лазар чакхдоалаш дола хьайба къаьстта а кхераме да. ХIана аьлча, хьагуш лоадама хIама доацандаь саг башха лоралуш хилац цунах.

Дицъалийта йиш яц, борз, жIали, цогал санна, эгIорах цамогаш хул шакалаш, инкалаш, вараш, говраш, доахан, жа, хьакхарч, якаш, цискаш, дахкий, цицхолгаш, кхыметтел оалхазараш а.

Циска эгIор кхийттача лазар къаьстта а сиха, аьрдагIа чакхдоал — нахах лежкъ, бIаьле миIингаш лех. ХIаьта сага тIакхоссаделча бирса, чIоагIа латт. Цергаш еттарал совгIа мIараш а тувс. Церг тохар санна, кхераме да мIараш йохкар а.

ЭгIор долча хьайбо церг техача е кхыча тайпара чов йича, цу чура Iоуха цIий цу сахьате соцаде гIерта дезац. ХIана аьлча, цIеца арайоал цу лазара цхьа дакъа вирусаш а. ЦIий човна чура багеца хьаозар цхьаккха тайпара могадеш дац. Чов маргановкисли кале маркхалца, е кIеж яьккхийтача хица йила еза. Цул тIехьагIа човна тIа йод йотта еза.

Духхьашха ма могга сиха човна цу тайпара гIулакх дича а дарба даьд, аьнна, лархIа йиш яц. Цо организме кхача тарлуш хинна эгIора вирусаш кIезигъяра мара новкъостал дац. лазарах кIалхарвакккхац. Цу лазара духьалара прививкаш еш маха техача мара новкъостал дергдац. Из а ха ца туллийташ уж еш хилча мара. Прививкаш чов ма хилинге е еза. ХIана аьлча эгIора вирусаш цу сахьате болх бе йолалу сага организме.

Профилактика яра, цамогаш хиннад, аьнна, хеталуш хилча хьайба дIадехка деза, е арадаргдоацача помещене чудолла деза. ТIаккха хьайбага цо фу леладу хьожаш 10 — 14 дийнахьа тохкамаш де деза. Делча цу сахьате ветеринарашка хоам бе беза.

ЭгIорца къовсам лоаттабеш чакхйоахача мероприятешта юкъе лоархIам болаш да, доалахьа долча жIалешта райветстанцешка регистраци яр, царна цу лазара духьала хан-ханнахьа прививкаш яр, да воацаш дола жIалеш, цискаш доадеш дIадахар. Цу гIулакха хIара сельсовете, ЖЭУ лаьрххIа йола бригадаш вIашагIйохка еза.

Республике чхьарахьаша берти, шакалаш, цогалаш доадара йоакхо е еза. ХIана аьлча, эгIора вирус лелаераш дукхагIа уж оакхарий да.

Б. ДИКАЕВ,
Нохч-ГIалгIай НИВС-а паразитологе лабораторе заведующи, ветеринарни Iилмай кандидат.

Никарагуа правительствос хоам беш ма хиллара, Сандинистски халкъа эскара Нуэва-Сеговия, Хинотега, Селая яхача департаментий территоре тIара цхьайолча районашка контраса духьала беш бола тIом цхьан ханна соцабе лаьрхIад. Официальни коммюнике белгалдоакхх, никарагуански эскар белгальъча департаментий доазошка кхаччалца тIехьашка даргхилар, къамаш барта дигара йолча комиссена контрреволюционни группировкаща тIом соцабарах а амнисти ярах а йола переговораш чакхъяха таро ялар духьа. Цу переговорий хьокхамага хьежжа СНР тIема операци соцаяра ха йIаьхъе йиш я.

СУРТА ТIА: СНА тIемахой мехка цхьан лоаман районе. Лозунго йоах: «ТIаэца амнисти, шун дезалаш ба шуга цIагIа хьежаш. Герз Iодилла».

Рейтер — ТАСС телесурт.

ПЕНЗЕНСКИ ОБЛАСТЬ. «Кузтекстильмаш» яхача завода болхлочо В. М. Айвезова хьаьнь легкови газомобиль каст-каста Кузнецка улицашка бIаргаго йиш я. Вячеслав Михайловича цун массехк шера ходови даькъа оатхалаш гул а еш, наха дIакхайсача тишача легкови машиннийн кузовийн мегаргйола металлически тIехен оагIонашта сварка а еш вIашагIъеллай из. ЦIагIа лелаеча 50,4 метр чу йодача баллонаца Айвезова малолитражка паргIата ах эзар километр никъ бе а, иштта асфальта тIа гIолла сахьата бIаь километр сиха яха а йиш йолаш я.

«Питон» — иштта цIи тиллай самодеятельни конструктора шийн машинах, хIаьта из цун хьалхара изобретени яц. «ЦIагIарча мастерскера» араьяннай городе а беша участке а болх бара лаьрхIа йола мини-трактор, эшаш хилча аэросоалоза глиссера, иштта мотодельтаплана дехкараш кхоачашде йиш йола универсальни шассеш.

СУРТА ТIА: В. М. Айвезов (юкхъе) шийн машина «Питон» яхача газомобила юххе.

Р. КОЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Цхьаккха вицвеннавац, цхьаккха дицденнадац

ВОШАЛ

Массехк шу хьалха дар из. Свердловски области Нижний Тагил яхача городера письмо кхаьчар Наьсарен района Яндарерча юкъерча школа следопыташка. Шийн письмо тIа Павел Гаврилович Порохняс дешархошка яздора:

«Хьамсара бераш! Сийлахь-боккха Даьй-мехка тIом хьале массехк ди хьалхара да аз шуга дайта сурт. Сурта тIа ба 1941 шера август бетта шоай. Даьхе бахьан фашистех лата тIем тIа баха Яндрерча школа хьехархой. Ха-зама яхарах цар массане а тайпан цIераш дагаятIац сона, цхьабакъда, цу тIа вагIача шин сага тайпан цIераш-м дагайоагIа. Укх сурта тIа аьрдехьара аьттехьа хьалхарвар шун школе истори хьехаш хинна Султыгов Хьасан ва, аьттехьа вагIар школа директор хинна Озиев Ахьмад ва, хIаьта царна юкъе вагIар математика хьехаш хинна Павел Гаврилович Порохня, вешта аьлча со ва. Султыговца цхьана тIем тIа дахар тхо. ТIем тIа долаш юкхьанца цхьана дар, тIаккха цхьан халача тIемашка а нийсденна вIаши къаьстар тхо човнаш а яь. Дукха ха я аз сай доттагIа Хьасан леха. Нагахьа санна, цунах лаьца шоашта хIама гучадоале, сайга хоам бар дех аз шугара».

Из письмо шоашка кхаьчача тIехьа ца тетташ Султыгов Хьасан лаха эттаб дешархой, боккхагIбарашка хетта а хетташ. Йоккха мичай вай республика. ДIа-хьа хаьттача цу сахьате хьакоравоагIа моллагIа саг. Иштта сиха хьакоравир дешархошта Султыгов Хьасан а. Из цу хана болх беш вар Орджоникидзевская яхача станице «Победа» колхоза хьайра лелаеш.

Султыгов Эсмарзий Хьасана а дукха лийха хиннав шийн доттагI Павел Гаврилович Порохня. 1941 шера Мелитополь яха город бахьан хиннача тIемо вIашагIкъоастабаь хиннаб уж. Хьасана хийтта хиннав шийн новкъост хьалха денз Яндаре бахаш хиннарашка а, из цIагIарбарех бIаргтоха цIавена хиларга догдоахаш. ТIаккха Порохня дезал баьхача Беслане а ваха хиннав из лаха. Цхьабакъда, цига а цун жоп дала саг хиннавац. Массехказза запрос яхьийта хиннай цо из лехаш. Цхьабакъда, доттагIчун лер корош хиннаяц.

Яндрерча юкъерча школа дешархошкара хоам кхаьчача Iалаьмате чIоагIа гIадвахар Хьасан. Цу дийнахье а дешархоша шийга деннача адресагIа телеграмма яхьийтар цо Павел Гавриловичага, ше дийна волга хайташ. ТIаккха тIеххьа Нижний Тагиле доттагIчунга письмо дахьийтад шовзткъа шу хьалха уж вIашагIкъаьстача ше даь тIема наькъаш дувцаш.

Павел Гавриловича човнаш а яь уж къаьстача, Мелитополь яха город лорае висав Хьасан. МоастагIчо гобаь хиннаб из юкъехиннача тIемахой группана. Го баь латтача моастагIчох гебагIащцеи гранатащцеи латаш го боха а баь. Азовски форда берда йистошка чакхлийлхаб уж, тIаккха цигара тIем тIа додача тIема даькъах дIакхийттав Хьасан. Цигара ваьнна тIемаш деш из хиннав юкъерча Доне. Воронежа юххе човнаш яьй цунна. Госпитале човнаш ерзалца иллачул тIехьагIа, Ейске дIабахаб. Сталинграде шийн къаьстта декхар хьалхашка оттадаь йолча 12-гIча бригаде хьожаваьв из. Цига эггара кхерамегIа йола «минер - подрывник» яха тIема професси Iома а яь дIахо тIемаш деш хиннав Хьасан.

ХIанз массанена а йовзаш цIи хеза я «Курско-Орловская дуга» аьле цIи йоаккхаш хинна тIема жожагIатте. Цига тIом беш хиннача Султыгов Хьасана шийгара доккха денал а майрал а гайтад. Цига хиннача танкай тIем тIа инарал Катуков керте латтача танкови эскарга ка ялийтара Iалашо еш хиннаб сапераш. Цу тIем тIа Эсмарзий Хьасана гайта денали майрали дувцаш я шоллагIча рота командира воккхагIволча лейтенанта Аксентьева Султыгов Хьасан парте мугIарашка дIаэцийтара 1943 шера 23 июле лоацца язъяь характеристика. Цу тIара лоацца мугIараш да ераш:

«...Са роте 1943 шера март бетта денз ва Султыгов Хьасан. МоастагIчо тха бIу чакхца балийтара минашца чIоагIбаь никъ мукъабаккхара тIема задани кхоачашъеча дакъа лаьцар Хьасана. Из задани кхоачашъеш кхо бIаь мина духхьал ше хьаьккхай цо. ХIаьта 1943 шера июль бетта моастагIа тха бIуна тIагIертача, цунна никъ бехкаш ши бIаь совгIа мина еллар Султыгова. Цул совгIа цунна амар денна хиннад моастагIчоа никъ а бехкаш ехка минаш цунга хьаца яхийтара из никъ лорабеш хила, аьнна. Шийна хьалхашка оттадаь декхар дизза кхоачашдир Хьасана. Цо ханнахьа дIакъайлар минашта тIавуга проходаш. Цу юкъа тха бIу маьрша тIехьашка бала кхийра. Дисциплина йолаш, денал-майрал долаш, тIема говзал лакха йолаш, политически кхетам лакха болаш ва взвода командира помощник старшина Султыгов...».

1943 шера 12-гIча августа КПСС членалла дIанийцав Хьасан. Цул тIехьагIа массехк ди даьлча хиннача тIем тIа, хала човнаш яьй цунна.

Султыгов Хьасана дараш санна хиннад цун доттагIчун Порохня Павел Гавриловича тIема наькъаш а. Хьасана яздаьча каьхата жоп а луш язду: «Моаршал да хьога, Хьасан! Моаршал да хьога, соца къонал дIайихьа доттагIа! Хьамсара са доттагIа, Хьасан, вай къаьстачул тIехьагIа айса мел яьккха хахьо дийна хиларах тешаш яьккхай аз, иштта со даим тешаш хиннав вай вIашагIкхетаргхиларах а. Иззал хIама лайча, хало Iийшача дийна висар мел доккха ираз да!» — ДIахо Павел Гавриловича язду Хьасанах къаьстачул тIехьагIа ше даьча тIема наькъех. Цун тIема шераш Iалаьмате хала хиннад. Бирсача тIемех чакхваьннав из а. Мелитопольски тIом хинначул тIехьагIа къаьстта йолча батальона мугIарашка волаш цо дакъа лаьцад Запорожье яхача города юхе хиннача тIемашка. Цига човнаш яьй Павел Гавриловича. Фашисташта духьале а еш, тIехьашкадувлаш хиннад цу хана советски эскар. Даггара чуеттача бомбашта кIала санитарни поездо мехка юкъе хьош хиннав човнаш яь бIухо Порохня. Юххера а Сталинградски областа Михайловское яхача юрта хиннача госпитале кхаьчав из. Цига човнаш ерзаьчул тIехьагIа полкови школе дешаш хиннав. Из яьккха ваьлча кхыча дивизеца волаш Харьковгахьа лостам болаш хиннача тIемашка хиннав Хьасана доттагIа. 1942 шера май бетта Купянск яхача города юхе моастагIчо го баьб Порохня тIема группана. Цхьан бетта ах бетта моастагIчоа букъа тIехьашка волаш тIом баьб сержанта Порохняй цхьайтта сагах латташ хиннача группо. Советски бIухоша фашисташца тIом а беш шоашта тIема кхоачам Iалашбеш хиннаб моастагIчун гарнизонаш хIалакъьяра. Август бетта Дона тIех а баьнна, Серафимовичи яхача районе Советски Эскарах дIакхийттаб уж.

Юха а тIемаш деш хиннав. ХIанз-м из Сталинградски фронта тIема доакъошца волаш тIом бе вахав. Сталинграде моастагIчун группировка йохаяьчул тIехьагIа, из тIехьашкаккхувсаш бIубенна тIом беш хиннаб старшина Порохня юкъе хиннача эскаро. Харьков йоаккхаш, тIаккха моастагIа Донбассера эккхавеш 1943 шера 11-гIча сейтябре Запорожье яхача городе кхаьчача шозлагIа из город бахьан човнаш яьй Павел Гавриловича. Цига яьча човнех тIем тIа юхавохалургволаш хиннавац из. Цига чакхбаьккхаб цо шийн тIема никъ.

Иштта тIемаш деш хинна шин новкъост вIашагIкхийттав къаьста шовзткъа шу даьлча. ДIа-хьа каьхаташ яздаьчул тIехьагIа Хьасана хьоашалгIа вийха вайцига вена хиннав Павел Гаврилович Порохня. Къонахашта юкъе тIема шерашка хинна доттагIал, царна юкъера безам хIанз а лаьгIбеннабац. Уж пенсе баха хила беза ха тхьовре а чакхъяьннай. Цхьабакъда, иштта атта баха Iемабац уж, обществана пайдане болаш баха гIерташ хьабоагIа тIема ветеранаш.

Павел Гаврилович Порохня хIанз а къахьегаш ва Нижни Тагилерча вагоностроительни заводе мастер волаш. ХIаьта Султыгов Эсмарзий Хьасан укх тIеххьарча ткъаьи итт шера Сунженски района «Победа» колхоза хьаьра тIа волаш болх беш хьавоагIа. ТIем тIа санна халонех бIу ца къожабеш, хьинаре къахьегаш, колхоза а наха а боккха пайда луш хьавоагIа из. Цун балхацара массехк масал доаладергда вай.

Юхханца Хьасана доал де хьаэцача хана хиво кхестаеш яр хьайра. Геттара кIезига яр цун балха овсарле. Из бахьан керда венача заведующе предложени елар колхоза правленена хьаьра тIа тракторни двигатель оттабара. Хьасана енна предложени хьал а лоацаш, колхоза правлене тракторни двигатель оттабир хьайра кхестаяра. Массехказза лакхъелар тIаккха балха овсарле. Колхоза хьайбашта лаьрххIа комбикорм тела яьлар хьайра. Из бахьан тоъал лакхъелар доахана лу шура. Цхьабакъда, хIаьта а колхоза хьайбай боахама хьашташа дIа ма дехха яцар цо луш йола доакъара продукци. Цу тIа шер-шера шерлуш латтар хьайбай боахам а. Коммуниста Султыгов Хьасана юха уйла ю колхоза комбикорм дукхагIа лургйола никъ лохаш. Юххера а цун уйла кормоцех хьаяр тIа соц. Шийна бакъахьа хеташ дар дIадувца вода из юха а колхоза правлене. Колхоза хьайбай боахам доакъарца дикагIа Iалашбара аьттув луш йола шийн уйлаш цо дIайийцача, боахама кулгалхоша къоабалйиц Хьасана плаш. — Сенна ю вай зIамига кормоцех, воашта юхе межколхозни комбикормови завод хьаелларгйолаш хилча? — йоах цунга кулгалхоша. Цхьабакъда, коммунист Султыгов тIехьашкавалац колхоза правлене из аларах. Массехи ди даьлча из юхавода правлене кулгалхошка, шийн рацпредложене пайда лургхиларах тешабу уж. Цо хаттараш лу правленега.

Масса шера яь яргья оаш ювца завод? Мел лургья продукци? Из ховш дац Хьасан бакъхиннав. Из гучадаьннад колхоза кулгалхошта дукха ха ялалехьа. Цар боахаме кормоцех йилла диъ шу даьлча а комбикормови завода кхыметтел лард елла а хиннаяц.

С. ШАДИЕВ.

Абхазски говрабаьреш

«Говр — сага ткъамаш», — яхаш да абхазий къаьнара кица. Лоаман Абхазе коачача дош тIа багIа кагий нахи мехкарийн боагIашболхаш бIаргабайча из кица тахан а нийса долга гуш да.

Абхазе говраш еза а еза цар хам а бу. Кавказа укх миIнге говрабаьреш санна дукха уж хьалкхееш бола дика специалисташ а ба. Масала, Гагра яхача приморски курортни города юхе уллача говраш кхееча завода директор Барциц Валерий санна бараш.

Цу предприяте болх беш я говраш хахка Iомавеш йола секци. Цига Iомалуш да кховзткъа бери кхувшбоагIараши. Царех хIаранена цхьацца говр тIачIоагIъяьй. Секце членаша хан-ханнахьа хадданза тренировкаш ю. ДIаболалуш бараша, царех зIамагIчун — юкъерча школа хьалхарча классе деша вагIачун — ворхI шу мара дац, толаме караерзаю дошцара спорта говзалаш. Иштта укхаза белгалдаккха деза, цар из сиха караерзаелга а. Говращцара безами ди лелабара говзал караерзае гIортари абхазий цIийх лета гIулакх да. Уж оамалаш ноахалгара ноахалга йоалаш хьалкхеяьй. Из беркате хьайба массаза лоамарой деррига исторе чухь тешаме новкъост лоархIаш хиннад.

Бераш шоай доIаме дитача говрашта юхе денош а бийсаш а яха кийча да. Цудухьа, цар говращцара безам теркал а беш, занятеш хIара дийнахьа чакхйоах бераш школера мукъадаьлча. ХIаьта ахкан каникулаш йолча хана дийнахьа шозза: Iуйрийна шин сахьата вольтижировка ю, делкъел тIехьагIа цхьан сахьатан ах сахьатан манежни хьисапе говраш хехк. «Говраца гIулакх доагIаш дола бераш автомобилаца леладечарел дикагIа оамалаш йолаш хьалкхув». — йоах цар хьехамчаша. Укхаза хIаране шийн говр, из чулатта моттиг, цун гонахьара территори цIенъю.

Цу секце-м боккхийбараш а ух. Царех дукхагIбараш цу спорта къаман тайпаш дезаш хул, масала, е марула — итт километр говра хахкар, е цхэнбурти — укхаза говрабаьри лаьрххIа яьча ракеткаца бургац лаьттара хьал а ийпа дIа а йинхьа соперника наIарашка чутоха езаш ва.

Ха яхача наха а чIоагIа пайдане да говраш хехкалга. Цу гIулакхо дика салаIа таро лу, унахцIено лораю, дикача спортивни форме хулийт, сов йола дулха килограммаш . . тIаеттаялийтац. Абхазаша бегашта оалаш дац: «Говра тIа вагIача теннача сагал беламегIа хIама дац», аьле. ХIаьта шоай дукха ха яьнна къоаной хиларца цIи хезача Абхазе лоамарча юрташка каст-каста бIаргаго йиш я дина тIа ваьгIа бIаьра ваьнна, бакъда хоза товш вола говрабаьри.

Вера КОНДРАТЕНКО.
(АПН).

ВIАШАГIКХЕТАР

Нохч - ГIалгIайчен Ножай-Юртовскии Дагестана Казбековскии районий къахьегамхоша шоайла доттагIал леладу дукха ха я. Укх деношка юха вIашагIкхийтар уж. ХьоашалгIа баьхка ножайюртовцаш боккхача безамца тIанийцар казбековцаша. ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш яр лоаллаха ухкача Хасавюртовскии Гумбетовскии районий делегацеш а.

Эггара хьалха хьаьшаша зизаш дехкар Ленина памятника, Советий Iаьдал бахьани Сийлахь - боккхача даймехка тIем тIен байнарий сийна хьалъяьча мемориала юхе. Дылым яхача районни центре йолча доттагIлен аллее керда гаьнаш дIаегIар цар. Центральни майдан тIа йоккха митинг хилар. ГIулбеннарашка дIайха моаршал хоатташ Октябра юбилейна накъадолхаш даьхача толамех дийцар КПСС Казбековски райкома хьалхарча секретара А. Гусейнова, райисполкома председатела М. Абдулмуслимова, парте Ножай-Юртовски райкома секретара Х. Бийбулатова, кхычар.

Массане безам тIаозаш дар шин района самодеятельни артисташа оттадаь концерт. Укхаза хаза а го а йинш яр аварски, лакски, нохчий, эрсий иллеши халхараши.

Къахьегамхошта юкъе хоттаденнача интернационални доттагIалах дувцаш яр «Коммунист» яхача моттигерча газета номер а.

Дика кийчъяьяр Казбековски района промышленни предприятешта, боахамашта карагIдаьннарий выставка. Цигга хилар опыт дIа-хьа ялар а. Хьинаре дакъа лаьцар из деча хьайбаши кхаши леладераша А. Алижанова, Б. Магомедалиева, С. Магомедалиевас, А. Гаджиевас, Х. Межидовас. Выставке баьхкарий хьажа йиш яр тайп-тайпарча юртабоахама продукцега. Кхоачам болаш да аьнна хет ер масалаш: выставка экспонаташта юкъе яр 30 килограмм хула доакъара ябакхаш, 8—9 килограм дозал дола шекара свеклаш. Иштта гойташ яр комсаш, хьажкIаш, сорго, бIараш, кхораш, Iажаш, харбазаш, модз, бе-бе баьцадаараш, дуга.

ВIашагIкхетар чакхдалар спортивни яхьаща.

М. ЭРЗИЕВ.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ КIУВСАШ ДЕЧУН ВЫСТАВКА

Баку хьайнIллай республика халкъа художника Алиев Кямила балхий персональни выставка. Цига хьокха оттабаьб Индена хетабаь кхо кIувс, царех шин кIувса тIа дехка Индира Ганден Рабиндраната Тагорен портреташ, хIаьта иштта «Инди» яха кIувс а.

К. Алиева цу кхаь кIувса тIа пхе шера болх баьб. Критикаша белгалдоах, уж балхаш цIн хезача азербайджански мастера творчества лакхале хилар. «Дог тоха ца луш хьажа йиш яц индийски халкъа сийлахьча йоIа Индира Ганде кIувса тIа диллача портретага, — аьлар Азербайджански ССР Лакхехьарча Совета депутата В. Ганиева. — Мел дукха дега йIовхал, лакха говзал ийшай аьхкингий бесашца Индира Ганде сурт диллаI» Духхьал из кIувс хьабеш говзанча ткъо бутт гаргга ха яьккхай. КIувса тIа (15 квадратни метр совгIа ба) миллион гаргга шод ба. Цу тIа индийски къаман орнамента хьисапе, даь хоза догам да. Из К. Алиева шозлагIа кIувса тIа дилла Индира Ганде портрет да. Хьалхардар М. С. Горбачева, 1986 шера визитагIа Инде ваха волаш, индийски халкъа совгIата делар.

«Инди са творчестве керттера тема я», — йоах К. Алиева. — Цун эзар шерарча культура, вай шин халкъа юкъерча доттагIало ураоттаду са дог». Къаьнарча индийски халкъацара шийн безам художнико «Инди» яхача кIувса тIен Рабиндратната Тагора портрета тIен хьаьхекхаб. «Индийцашта Тагор эрсашта Л. Н. Толстой санна хьамсара ва, — аьлар К. Алиева. — Цхьан ханна из а вож а дерригача дунен культура, дерригача халкъий ба. Цудухьа вай а Р. Тагорах воай яздархо лоархI».

А. ДЫШКАНТ.
(АПН).

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ХЬАМСАРА БЕРАШ!

Республикански теникий театро шоана ноябрь бетта хьокхаргба:
14 ноябре А. Усманова «ХьагIара къайле» яха берашта лаьрхIа фаьлг.
15 ноябре М. Супонина «Бука» яха пьеса-ловзар.
21 ноябре М. Ахмадова «Сагало леладаьраш» яха музыкальни фаьлг.
22 ноябре Н. Осиповай «Дикачохи, вочохи, бIаьхача меттахи» яха берашта лаьрхIа фаьлг.
Спектаклаш 10.00, 12.00 сахьат даьлча дIайолалургья.
Касса 9 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца болх беш хургья.
Тха адрес: Революце пр. 9, телефон 9-28-47.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

Дувла № 23 йолча «Сюрприз» яхача тика тIа (Орджоникидзе пр. 77). Цу тика болхлоша шуга йохкаргья совгIата лаьрхIа набораш, парфюмери, галантерейни, хрустальни изделеш, сувенираш, иштта кхыдола цIагIа эша товараш.
Тхо хьеж шуга тхоай тика тIа!

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Визит к Минотавру». Художественни фильма премьера. 3—4-гIа сереш.
11.00; 16.00; 17.15 — «Кердадараш».
16.10 — ДIалохк «Дойна» яхача Паччахьалкхен академически капеллас. Кишиневера передача.
16.45 — «Хоржам баьб. Фуд дIахо?» Телевизионни документальни фильма премьера. Октябрьски Революце цIерагIча «Пермски машинаш ю завод» яхача производственни объединене госприемках.
17.20 — «Сакъердаме старташ».
18.05 — «Вай цхьана долча хана». Советски наха интернациональни кхетам баларах. Передаче дакъа лоацаш ва Грузе Компарте ЦК хьалхара секретарь Д. И. Патиашвили.
18.40 — Шахматех дунен чемпионат.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Травнина тIехьа мала гIоргва?» Телевизионни документальни фильма премьера.
19.50 — «Визит к Минотавру». Художественни фильма премьера. 4-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Державы вечная любовь». Телевизионни документальни фильма премьера. Йоккха Кремлевски Дворец. Московски Кремль. 4-гIа фильм.
22.30 — Сайрийнара информационно-ашарий программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Малав хьо, Женя Сирота?» Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Вайна гонахьара дуне. 2-гIа класс. «Массанена а хов вахара режим эшаш йолга».
8.55 — Iилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.35 — Испански мотт Iомабу 1-гIа шу.
9.55 — «Литейни цехе — МДН». Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35, 11.40 — Дезала вахара этикеи психологии. 9-гIа класс. Безами доттагIали.
11.00 — С. Есенина лирика.
11.30 — «Александровски парк». Iилма-довзийтара фильм.
12.05 — «Идеальный муж». Субтитрашца художественни фильм.
14.05, 23.10 — «Кердадараш».
14.10 — В. Астафьев. Произведеней оагIонашка гIолла.
17.20 — «Даькен оборона чIоагIъе». Документальни фильм.
18.05 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
18.10 — Фильм.
18.20 — Атеистически темаех. Беседа (нохчий меттала).
18.30 — «Дакъа хилар». Документальни фильм.
18.50 — «Механизатор». «Знажевский» совхоза звеньевойх А. Евлоевх йола телеочерк (гIалгIай меттала).
19.00 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.15 — Фильм-реклама.
19.20 — Города экологически проблемаш.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш! Сурташ дола книжкаш».
20.15 — РСФСР музыкальни фольклор.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Доазол дехьарча фильма экран. «Кризис» (Венгри).

13 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Визит к Минотавру». Художественни фильм. 4-гIа сери.
9.45 — «Сакъердаме старташ».
10.30 16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.15 — Фильм-берашта. «Сагалий буц».
17.25 — «Хозал массанена а». Новосибирскера передача.
17.55 — Документальни фильмаш: «Варварай дIоагIа», «Дикала гаранти».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Советски милице Ден хетадаь концерт. Союзий Шен Колонни залера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Арахьа лийнна попугай юхаккхачар». Бонкхийчарна мультфильма премьера. 2-гIа выпуск.
22.00 — «Фу? Маца? Мичахьа?». Телевикторина. СССР—НРБ командай вIашагIкхетар. 1-гIа выпуск. Софера трансляци. Йистедаьлча — «Тахан дунен тIа», шахматех дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Цун вахара никъ». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Г. Х. Андерсена фаьлгаш. 4-гIа класс.
9.05, 13.30 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Обществоведени.
10.35, 11.40 — Ашараш. 3-гIа класс. Россен ашараш.
11.05 — «Вай беш».
12.10 — «Кризис». Художественни фильм (Венгри).
14.00, 23.00 — «Кердадараш».
14.05 — Историе оагIонаш. Эльба тIа биаь дув.
17.35 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.40 — «Михаил Сомов. КIалхарваинхара экспедице хроника». Документальни фильм.
18.00 — «ГIулакх мишта ду шоана?»
18.50 — «Роботи Пеструхей». Телефильм.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.15 — «Негатив». Сатирически журнал.
19.30 — Фильм-реклама.
19.35 — Литературни пIаьраска (нохчий меттала).
20.10 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.30 — «Кердадаиккхара наьнъащца» (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Везар, хьамсарвар, цаI мара воацар». Художественни фильм.

РАДИО

12 НОЯБРЬ

6.40 — «Хьайбаш леладераш яхье баьннаб» (гIалгIай меттала).
6.50—7.00 — «Юха а увзаш дегIаахар сиздар». Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — Музыка.
8.40—9.00 — «Интернационализм — вай вахара закон» (гIалгIай меттала).
11.15 — Къамаьл ду районни радиос. Грозненски районера передача.
11.30 — «Эффективно пайда ийбе къахьегама ресурсех» (нохчий меттала).
11.45 — 12.00 — «Болхлой уйлаш».
15.15 — 15.30 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа.
17.16 — «Новкъостий оазаш».
17.31 — «Шоана производстве хьалхалаттараш». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Цхьан дезале» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Довзаш дола иллеш.
19.36 — Сайрийнара мелодеш.

13 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Хургболча хьувхьама йоакхо яр» (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — «Дикал: предприяте низга» (гIалгIай меттала).
11.15—12.00 — «Операца вIашагIкхетар» яхача циклера передача.
15.15 — 15.30 — Фронтовика блокнота тIара. П. Волкова дагалоацамаш (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Атеистически кхетам балара йола ленински принципаш» (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — 19.00 — «Вахара хьисап — Советски» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Лирически иллей концерт.

КИНОХЬАЖАРХОЙ ТЕРКАМГА!

Хьамсара кинохьажархой 12 ноябре «Космос» яхача кинотеатро хьех шо «Капуцинов бульвара тIара саг» яхача кердача художественни, шерра формат йолча фильма премьерага хьажа. Фильме дакъа лоацаш ва «Мосфильма» каскадер, ВГИКа преподаватель Астапов Николай Александрович.
ДIадолалу 19 сахьат даьлча.
Коллективни заявкаш дIаэц уйх телефонах: 2-46-91.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХЬОШ ДА 1988 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместтела — 2-85-07; оехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийна вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-64, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57, заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

СФ05409. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3876.